

**En kvalitativ undersøgelse af unge kvinder med flygtningebaggrund og midlertidig
opholdstilladelse.**

AMENA HASHEMI

Speciale på Kandidatuddannelsen i

Socialt Arbejde, 2024

Studienummer: 20211971

Vejleder: Merete Monrad

Antal anslag: 159.912

Abstract

This thesis focuses on young women with a refugee background with a temporary residence permit. The intention of this thesis is to include the refugees' own stories about how they experience being in Denmark and having a temporary residence permit. The thesis will make an attempt to answer the following problem statement:

"How do young women with a refugee background experience living with a temporary residence permit and how do they navigate the demands and expectations of the environment?"

I am interested in young people who came to Denmark from war-torn countries with their families and who have been granted a temporary residence permit. They strive for a safe and secure life in the country. Based on this, the thesis will shed light on how young individuals who have fled from war-torn countries experience being in Denmark. In today's Denmark, a form of performance culture seems to have arisen, which puts pressure on many young people (Petersen, 2016).

This has led to increased focus on young people's dissatisfaction as a result of this development. (Görllich, Pless, Katznelson and Graversen, 2019). Previous studies have primarily focused on ethnic Danish youth. My focus is limited to young people with a refugee background.

This study aims to explore whether young refugees experience the same performance pressure as young Danes, or if they face additional pressures unique to their background. The project will investigate how societal, external, and self-imposed performance demands affect young refugees. The rationale for focusing on minority youth with refugee backgrounds, as opposed to majority Danish youth, emerges from the extensive research already available on performance pressure among Danish youth. In contrast, there is limited research on the pressures faced by young refugees. This thesis seeks to fill that gap and provide insights into how living in a society characterized by performance demands impacts young refugees.

Table of Contents

Indledning.....	5
Problemformulering.....	7
Forskningsgennemgang.....	8
Forskning Boundary Work som inspiration og indgangsvinkel til min undersøgelse	8
Boundary Work.....	8
Louise Danges ph.d afhandling	9
Taking control and reorienting future aspirations: how young refugees in Denmark navigate life between integration and repatriation: Louise Dange.....	10
I Can't Create a Future with a Temporary Permit': Refugees and Long-Term Temporary Protection in Denmark: Mette Lund Kusk	12
Trivselsundersøgelser om unge med anden etnisk baggrund	15
Problemafgrænsning	16
Afgrænsning af målgruppen	16
Metode	21
Videnskabelige tilgange.....	21
Videnskabsteoretiske overvejelser	22
Fænomenologi	22
Hermeneutik.....	25
Empiri	28
Etiske overvejelser	31
Design.....	34
Udvælgelse af informanter	34
Transskribering	36
Kodning	37
Præsentation af informanter	38
Teori	39
Erving Goffmann	40
Howard S. Becker	43
Axel Honneth	44
Analyse	46
Analyse del I.....	47
Midlertidighed	48
Uddannelse fremfor arbejde – Arbejde fremfor uddannelse?	49
Adgang til rettigheder	57
Analyse del II.....	61
Fremmedgørelsesfølelse	64

Navigere i omgivelsernes <i>forventninger</i>	67
Minoritetsstress.....	68
Egne- og forældrenes forventninger	70
Ægteskab i rette <i>tid</i>	72
Anerkendelse og bekræftelse	74
Længsel efter at blive SET som almindelige	76
Det gode liv	78
Konklusion	79
Litteraturliste	82

Indledning

Krig, konflikter og uønskede livssituationer er en realitet i adskillige dele af verden, hvilket ofte fører til, at nogle mennesker føler sig tvunget til at søge tilflugt i andre lande med håbet om at opnå sikkerhed og stabilitet. Over tid er antallet af flygtninge steget, hvilket har ført til etableringen af nye livsgrundlag og levekår i disse europæiske lande. Den stigende strøm af flygtninge, herunder fra områder som Syrien og Afghanistan, har også påvirket Danmark i de seneste år.

I nærværende speciale interesserer jeg mig for de unge, der kom til Danmark fra krigsramte lande med deres familier, som har fået tildelt en midlertidig opholdstilladelse. De stræber efter et sikkert og trygt liv i landet. På baggrund heraf vil det igennem projektet blive belyst, hvordan unge individer, der er flygtet fra krigsramte lande, oplever at være i Danmark.

I dagens Danmark synes der at være opstået en form for præstationskultur, hvilket sætter pres på mange unge (Petersen, 2016). Dette har medført et øget fokus på unge menneskers mistrivsel, som følge af denne udvikling. (Görlich, Pless, Katznelson og Graversen, 2019). Hidtidige undersøgelser har primært fokuseret på etniske danske unge. Mit fokus er afgrænset til unge mennesker med flygtningebaggrund.

I forlængelse af ovenstående vil jeg se på, hvordan unge mennesker med en ikke-dansk baggrund, som er flygtet fra krigsramte lande, ulykkelige situationer og fattige kår, med håbet om at leve et lykkeligt liv i et af verdens lykkeligste lande, oplever pres i Danmark. Oplever unge flygtninge det samme præstationspres, som unge danskere udsættes for ifølge nye ungdomsundersøgelser (Jeppesen, Lund, Madsen KB, Nielsen L og Nordentoft M, 2020) på området? Eller er der andre former for pres, de påvirkes af, ud over præstationssamfundets pres?

Jeg vil i dette speciale undersøge en del af denne gruppe og have fokus på unge mennesker med anden etnisk baggrund – mere specifikt flygtningebaggrund- og deres oplevelser i forhold til samfundets, omverdenens og ikke mindst egne krav i forhold til præstation. Begrundelsen for at specificere målgruppen fra majoritetsunge til minoritetsunge med flygtningebaggrund skyldes, at

der er sagt, skrevet, og der findes rigtig meget forskning om præstationspres på danske unge, og der bliver løbende forsket yderligere. Mens presset på unge flygtninge er mindre belyst i teorien og forskningen. Det er forfatterens opfattelse, at vi ikke ved nok om denne minoritetsgruppes mistrivsel. Det er derfor interessant for mig at gøre et forsøg på at undersøge, hvordan det egentlig påvirker unge med flygtningebaggrund at leve i den her type samfund, der er præget af præstationskrav og perfektionskultur.

Problemstilling

Knap 90.000 flygtninge og familiesammenførte havde midlertidigt ophold i Danmark per 1. januar 2023. (DRC, 2025). Danmark har gennem årene modtaget flygtninge fra cirka 100 forskellige lande i verden. På trods af at antallet af flygtninge, der får asyl i Danmark, er faldet de senere år, så er det alligevel et emne, der fylder meget i den politiske debat og er under konstant politisk bevågenhed. Af samme årsag er udlændingelovgivningen løbende blevet ændret gennem tiden. Danske asyl- og integrationspolitikker har gennemgået store forandringer siden 2015, hvor millioner af mennesker flygtede fra deres hjemland og krydsede Europas grænser for at søge beskyttelse. (Eurostat, 2022).

I marts 2019 vedtog et flertal i Folketinget det såkaldte paradigmeskifte, som betød, at fokus i udlændinge- og integrationspolitikken ændredes fra at handle om integration til også at omhandle selvforsørgelse, midlertidighed og hjemrejse. Flygtninge har siden fået tildelt kortere, midlertidige opholdstilladelser, hvilket betyder, at en flygtning kan miste opholdstilladelsen og blive sendt tilbage til hjemlandet, hvis grundlaget for opholdet i Danmark ændrer sig. De midlertidige opholdstilladelser bliver nu givet for 1-2 år ad gangen. Flere opholdstilladelser står til mulig inddragelse, mens kravene for at opnå permanent opholdstilladelse er blevet skærpet. Denne ændring har en særlig effekt på den unge generation af flygtninge, som også er målgruppen for denne stramme ændring af lovgivning. (Retsinformation, 2019). Der kan argumenteres for, at det er med til at begrænse dem i deres fremtidsplaner.

Problemformulering

Ovenstående indledning og problemstilling bringer mig frem til følgende problemformulering:

Specialet har til formål at besvare følgende problemformulering:

”Hvordan oplever unge kvinder med flygtningebaggrund at leve med midlertidig opholdstilladelse og hvordan navigerer de i omgivelsernes krav og forventninger?”

Jeg vil med ovenstående problemformulering undersøge, hvordan unge kvinder med flygtningebaggrund og midlertidig opholdstilladelse, der har boet i Danmark i mere end 5 år, oplever at være i Danmark. Begrundelsen for afgræsning til kvinder skyldes kønsforskelle i oplevelsen af præstationspres (Nielsen og Sørensen, 2011), og jeg vil gå dybden med kvinder, da jeg ikke kan dække så meget i speciale.

Fokusering på kvinder, der har boet i landet i over 5 år skyldes, at efter denne periode er de ikke længere en del af integrationsprogrammet (Retsinformation, 2017). For dem, der er nyankomne til Danmark, varer integrationsprogrammet i 5 år. Når denne periode er overstået, er de ikke længere en del af programmet. Når man deltager i integrationsprogrammet, er man i en speciel situation, men jeg er mere interesseret i, hvad der sker derefter. Nu hvor de har været her i længere tid, har de stadig kun midlertidig opholdstilladelse

Hvad er det for et pres de oplever?

Jeg vil med teoretiske perspektiver samt kvalitativ empiri i form af kvalitative interviews undersøge og analysere problematikken. Gennem projektet vil jeg forsøge at bidrage med en forståelse af, hvilke faktorer, der kan have betydning for deres oplevelse af at være i Danmark. Jeg vil inddrage flygtningenes egne fortællinger om, hvordan de oplever deres møde med samfundet og de omverdens og egne krav i forhold til præstation for bedre at forstå det pres de oplever.

Dette vil jeg gøre med afsæt i et kvalitativt empirisk materiale, der giver mulighed for dybdegående besvarelser af målgruppens livsanskuelser. Det vil være deres egne erfaringer af, hvad der influerer deres daglige trivsel.

Jeg positionerer mig fænomenologisk og hermeneutisk-, hvilket indebærer en dybdegående forståelse af subjektive oplevelser og tolkning af disse.

Forskningsgennemgang

Forskning Boundary Work som inspiration og indgangsvinkel til min undersøgelse

Som omtalt ovenfor er emnet præget af en begrænset mængde eksisterende forskning. Derfor deltog jeg i forbindelse med min litteraturundersøgelse, og søgen efter inspiration til mit projekt i afslutningskonferencen for Boundary Work-projektet på Christiansborg mandag den 18. marts 2024 arrangeret af Københavns Universitet, Røde Kors og DRC Dansk Flygtningehjælp. Forskerne bag Boundary Work-projektet, lektor og ph.d. Marie Sandberg, forskningsleder, postdoc og ph.d. Ditte Shapiro, og postdoc og ph.d. Katrine Syppli Kohl, fra Center for Advanced Migration Studies, præsenterede den seneste viden om, hvordan paradigmeskiftet i dansk udlændinge- og integrationspolitik påvirker flygtninge, herunder de unge. Disse oplysninger vil være med til at definere min præcise problemstilling. Jeg vil dog også søge efter artikler og forskning på området, selvom der umiddelbart er en begrænset mængde eksisterende forskning på området, især med fokus på den yngre generation af flygtninge.

Boundary Work

Ny forskning fra Boundary Work, der er blevet til i et samarbejde mellem Advanced Migration Studies (AMIS) – Københavns Universitet, Røde Kors samt DRC, Dansk Flygtningehjælp, viser, at flygtninge lever med en vanskelig balancegang mellem modsatrettede krav om selvforsørgelse og integration på den ene side og midlertidigt ophold og repatriering/hjemrejse på den anden side. (Sandberg, Shapiro, Jørgensen, Bækgaard og Folke, 2020). Den langvarige midlertidighed og uvished synes at skabe mistrivsel blandt mange flygtninge, særligt de unge. Lovgivningens modsatrettede fokus på integration og hjemrejse er blandt andet med til at skabe en høj grad af uvished, angst for inddragelse og for at blive adskilt fra familiemedlemmer. Flygtninge lever med ulige vilkår i familien, og som en konsekvens heraf oplever flygtningefamilier en øget ulighed mellem køn og generationer, fordi ægtefæller og børn kan have forskellige opholdstilladelser, og

det medfører forskellig beskyttelsesgrad og kan bringe generationer 'ud af takt' og det er især kvinder, der har højere risiko for at miste deres opholdstilladelse.

Boundary Works' undersøgelser af konsekvenserne af paradigmeskiftet for flygtninge har især fokuseret på unge mennesker. Unge flygtninge i Danmark lever i en tilstand af uvished, hvor de især står over for et vanskeligt dilemma: enten at arbejde med henblik på at opnå permanent ophold eller at tage en uddannelse med risikoen for, at myndighederne tilbagekalder deres midlertidige opholdstilladelse, inden de når at kvalificere sig til at søge om permanent ophold. Med lovændringen er der ligeledes kommet strengere regler for vurdering af tilknytningen til Danmark, samt øgede krav til permanent ophold og andre tiltag, der har styrket udlændingemyndighedernes mulighed for at inddrage eller nægte at forlænge opholdstilladelser. Efter paradigmeskiftet i den danske udlændingelov lever mange unge flygtninge med en midlertidig opholdstilladelse i Danmark. Det betyder, at de lever nogle meget usikre liv. Hvad skal der ske med dem i fremtiden? Kan de holde familien samlet? I forskningsprojektet Boundary Work har forskerne undersøgt, hvordan det store fokus på midlertidighed og hjemrejse påvirker flygtninge i Danmark. Forskningen viser blandt andet at paradigmeskiftet rammer unge flygtninge hårdest.

Forskerne fremhævede også nogle af de seneste forskningsresultater på området, herunder Louise Dånges forskning om unge med flygtningebaggrund.

Louise Dånges ph.d afhandling

Louise Dånges udgav i 2022 sin ph.d. afhandling, *"In the midst of a paradigm shift from integration to repatriation - Insights into the experiences of young refugees and local integration policy workers during 2018 to 2020"*. Afhandlingen belyser unge flygtnings oplevelser midt i et paradigmeskift fra integration til repatriering. Blandt andet fremhæves flygtnings erfaringer med at skabe et liv under de temporalt usikre omstændigheder, der opstår på grund af det stigende politiske fokus på repatriering. Desuden diskuteres, hvilke betingelser, der er med til at sætte en stopper for deres fremtidige muligheder, og hvad det er, der gør at de fortsætter, trods de svære vilkår som lovgivningen har implementeret. (Dånge, 2022).

Med hendes Ph.d.-afhandling gav Louise Dånge et indblik i unge flygtninges liv, oplevelser og situationer midt i et paradigmeskift fra integration til repatriering. Louise Dånge's forskning fokuserede på unge flygtninges oplevelser i perioden 2018 til 2022. Louise Dånge's undersøgelse viser, at selvom man forventer, at unge flygtninge deltager aktivt i samfundet, bidrager socialt og økonomisk, samt udviser handlekraft og tager initiativ til at gribe de muligheder, der er tilgængelige, så blev deres handlekraft begrænset af de omstændigheder, de levede under. Med andre ord, selvom de blev bedt om at bidrage og tage ansvar, gjorde de svære omstændigheder det svært for dem at gøre det. Dette blev understreget af loven om repatriering, som foreskriver, at anstrengelserne for at hjælpe flygtninge med at vende tilbage til deres hjemland skal ses i sammenhæng med de foranstaltninger, der er truffet for at integrere dem i deres nye samfund. Undersøgelsen påpeger, at selvom man forventer, at unge flygtninge bidrager aktivt til samfundet og udnytter muligheder, bliver deres evne og adgang til dette begrænset af vanskelige omstændigheder. Repatrieringsloven understreger vigtigheden af at integrere flygtninge i samfundet, samtidig med at man hjælper dem med at vende tilbage til deres hjemland.

Paradigmeskiftet skaber langvarig uvished for unge med flygtningebaggrund, hvilket påvirker deres planer og hæmmer deres fremtidshåb.

”Paradigmeskiftet fastholder unge flygtninge i langvarig uvished og tvinger dem til at ændre deres planer og de mister håb for fremtiden” (Dånge, 2022).

Taking control and reorienting future aspirations: how young refugees in Denmark navigate life between integration and repatriation: Louise Dånge

Louise Dånge har undersøgt unge flygtninges oplevelser af, hvordan de navigerer i livet mellem integration og hjemsendelse, mens dansk integrationspolitik gennemgik en radikal drejning fra integration til repatriering. (Dånge, 2022)

Louise Dånge giver med denne artikel, som blev publiceret i maj 2022, vigtige empiriske indsigter i unge flygtninges oplevelser, mens den danske udlændingelov gennemgik en drejning fra integration til hjemrejse, hvor begrebet ”midlertidighed” fik en central rolle. I samme periode fik integrationsprogrammet en navneforandring til selvforsørgelses- og hjemrejseprogram, hvor integrationsydelsen blev omdøbt til selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Disse navne- og

lovmæssige ændringer har spillet en stor rolle for unge med flygtningebaggrund og deres forståelse og opfattelse af deres tilstedeværelse i Danmark.

Det politiske fokus på repatriering er med til at holde unge flygtninge i langvarig usikkerhed, hvilket påvirker deres evne til at stræbe og engagere sig i fremtidsrettede aktiviteter.

Nedenstående er citater fra Louise Dånges undersøgelse, der beskriver blandt andet unges oplevelser med at leve under forvandlede vilkår i Danmark:

"I make a plan for the future. But it just changes all the time. Right now, I would like to complete my education, so I can start working as a Social and Health Assistant. Then I would like to continue studying to become a doctor. Right now, this is the plan. But I do not know if something will change. If I am allowed to stay in the country and such." (Dånge, 2022)

"You never know when the clouds arrive, and I mean the new rules that hit our rights as human beings. Now all refugees experience life as difficult. We simply can no longer focus on our work or education. We cannot even live in peace. I have talked to my friends I meet in school, and everyone I meet are anxious. It is difficult to know, that everything we do in Denmark, they do not care about it. Even if we learn the language or go to work. Are we not some kind of people like others or are we from Mars? I do not know what to say anymore. I had planned many things in my head, but now I found that the door I thought was open has now been closed." (Dånge, 2022)

Citaterne må forstås således, at ændringen i lovgivning har en særlig effekt på deres psyke. Opmærksomhedspunktet her er, at denne målgruppe i forvejen har haft en traumatisk fortid, grundet oplevelser af krigen i deres hjemland. Døren, de troede var åben, er i reelt set lukket.

"I cannot concentrate in school anymore. When we go to school this is all we talk about. Everyone is scared. I hear it in the news all the time. It demotivates me. In the news, they say that even if you learn Danish, it makes no difference for your opportunity for staying here. So what is the point of even trying?" (Dånge, 2022)

Ovenstående citat tydeliggør kontrasten mellem at skulle integrere sig, og på den anden side være klar til at blive sendt hjem igen.

"My caseworker often calls me and asks: 'Do you want to go back to Afghanistan? Don't you want to go back to Afghanistan?' In the end I got angry with him and asked: 'Why do you think I came here?' There is a reason I fled from Afghanistan. There is a good reason why I am here." (Dånge, 2022)

Repatriering er noget meningsløst for målgruppen, da der er en årsag til at de er flygtet fra de lande. Repatriering, som sagsbehandlerne har vejledningspligt til, i hver evig samtale, er en mulighed, men det forstås af denne målgruppe, som et "skal" og ikke en mulighed.

I Can't Create a Future with a Temporary Permit': Refugees and Long-Term Temporary Protection in Denmark: Mette Lund Kusk

Nedenstående er nogle citater, som er fra Mette Lind Kusks forskningsartikel, hvilket belyser målgruppens bekymringer:

"I can't create a future with a temporary permit. If I get a permanent permit, I might be able to think about something else. Try a new job or something ..." (KUSK, 2023, s. 9).

"I have lived here nearly 16 years, and I'm not close to having a permanent residence permit yet. I must apply for renewal every so often, so it is an uncertain situation [...] It makes me a bit sad, but I can't really do much. It also makes me insecure now that I have a child... and he holds the exact same permit as I do [...] So, it isn't a safe situation to be in; we never know what answer we might get." (KUSK, 2023, s. 2).

Mette Lind Kusk har i forbindelse med sin forskningsartikel undersøgt, hvad der fylder meget hos disse unge.

Mette Lind Kusk kaster også lys over, hvad der fylder meget blandt unge med flygtningebaggrund. Disse unge mennesker står over for år med midlertidig beskyttelse, hvor deres ret til denne beskyttelse ofte genovervejes. Dette skaber usikkerhed og uvished i deres liv i Danmark. Den

usikre situation påvirker også deres mentale velbefindende og trivsel negativt. Sammenlignet med danske unge oplever de en betydelig højere grad af usikkerhed og bekymring for fremtiden, hvilket resulterer i øget angst, stress og følelsesmæssig belastning.

Unge med ikke-dansk baggrund har fra begyndelsen af deres liv i Danmark mindre livsglæde og tilfredshed med livet, da de udgør målgruppen for stramninger og tiltag, der er blevet indført i løbet af de seneste årtier.

Når jeg henviser til unge med ikke-dansk baggrund, sigter jeg specifikt til unge med flygtningebaggrund, som er fokus for opgaven. Vilkårene for unge med ikke-dansk baggrund varierer afhængigt af deres oprindelsesland. For eksempel er vilkårene for europæiske indvandrere ofte bedre end for den gruppe, jeg beskriver. Årsagen til, at europæiske indvandrere kommer til Danmark, er også forskellig fra min målgruppe, som er flygtninge. Forskellen mellem europæiske indvandrere og min målgruppe er, at den førstnævnte vælger at flytte til et andet land af årsager såsom uddannelse, arbejde eller familiære forhold Jf. integrationsloven paragraf 2, stk. 6, hvorimod unge med flygtningebaggrund forlader deres hjemland og flygter til et andet land på grund af forfølgelse, konflikt og krig og er omfattet af integrationsloven paragraf 2 stk. 2, nr. 1-3 og udlændingeloven paragraf 7. De søger så asyl i det nye land på grund af deres beskyttelsesbehov ifølge nationale og internationale aftaler. Denne målgruppes rettigheder og adgang til ydelser kan være mere begrænsede sammenlignet med indfødte borgere eller europæiske indvandrere, og de kan befinde sig i en mere sårbar situation på grund af deres flygtningestatus.

Mange unge har tilbragt deres formative år i Danmark og har stadig midlertidige tilladelser, hvilket skaber langsigtede udfordringer. De oplever usikkerhed i deres dagligdag og fremtidsperspektiver på grund af den midlertidige beskyttelse. Trods stærke bånd til samfundet lever de stadig under truslen om udvisning og usikkerhed om deres opholdstilladelse, hvilket påvirker deres stabilitet og integration i samfundet. Denne midlertidige status gør det også svært for dem at planlægge fremtiden og føle sig trygge i deres ophold i landet.

Mange unge flygtninge har været udsat for traumatiske begivenheder i deres hjemland eller under deres flugt, og forskellige studier har fundet frem til, at unge med flygtningebaggrund er særligt sårbare over for dårlig mental sundhed med høj forekomst af angst, depression og posttraumatisk stresslidelse (Psykiatrifonden, 2023; Bjorkenstam et al, 2020; Christensen og Haugaard, 2019).

Karin Helweg-Larsen, Esben M. Flachs og Marianne Kastrups specialeafhandling fra 2007, med titlen "Psyisk Trivsel, Psyisk Sygdom: Etniske forskelle blandt unge i Danmark", udgør en undersøgelse af unges psykiske trivsel og deres kontakt med det psykiatriske behandlingssystem i Danmark, med særligt fokus på etniske forskelle. Undersøgelsen dokumenterer betydelige variationer i psykisk trivsel og adgang til behandlingssystemet for forskellige etniske grupper. Derudover identificerer undersøgelsen kønsforskelle i forekomsten af psykiske problemer. Det konstateres, at efterkommere af indvandrere viser en højere forekomst af psykiske problemer sammenlignet med unge af etnisk dansk herkomst. Der ses desuden en højere forekomst af posttraumatisk stresslidelse (PTSD) blandt indvandrere, hvilket ikke er overraskende i betragtning af de traumatiske oplevelser, mange flygtninge har gennemgået.

"Det er velkendt, at psykiske traumer før og under migrationen kan gøre det svært for mange indvandrere at skabe de fornødne psykosociale betingelser for en god opvækst for deres børn. De tilgrundliggende årsager for migration, som fx væbnede konflikter, politisk forfølgelse, fængsling og fattigdom, har naturligvis meget stor betydning for indvandreres psykiske trivsel og for deres muligheder for at skabe gode og trygge rammer for deres familie i modtagerlandet. Det kan forventes, at en opvækst hos traumatiserede forældre vil have betydning for unges trivsel og udgøre en risikofaktor for at udvikle psykiske problemer" (Larsen, Flachs og Kastrups, 2017)

Denne målgruppe er en særlig sårbar målgruppe, da de har oplevet en del under krigen, på flugten og nu i det sikre land som de er kommet til. De kommer fra en traumatisk fortid. De er formelt beskyttet mod udsendelse i dag, men fanget i en uvished om i morgen.

UDEN FOR NUMMER 44 (TEMA OM MIDLERTIDIGHED)

Ifølge en artikel fra tidsskriftet *UDEN FOR NUMMER 44 (TEMA OM MIDLERTIDIGHED)*, der formidler forskningsresultater fra et projekt om unge flygtnings hverdagsliv og fremtidsforestillinger fremgår det, at: *”midlertidigheden har en stærkt styrende effekt på de mennesker, der er underlagt den, og derved virker undergravende for muligheden for at gøre krav på basale rettigheder knyttet til hverdagslige arenaer og dermed også muligheden for at deltage i samfundet på lige vilkår. Også rettigheder man med en midlertidig opholdstilladelse ville kunne gøre krav på uden at udskyde sine muligheder for at leve op til kravene om permanent ophold, men som man ikke kender eller ikke tør gøre krav på af frygt for at udskyde sine chancer for at opnå permanent ophold.”* (Kusk og Jessen, 2022, s. 24).

På trods af deres bestræbelser, gå-på-mod og vilje til at følge deres drømme og skabe et nyt permanent hjem og kontinuitet, så er det en gruppe af individer, som også har det tilfælles, at deres skæbner ikke er i egne hænder. Det har en stærk effekt på alle aspekter i deres liv. En situation, som skaber ustabilitet og utryghed på et tidspunkt i livet, hvor der er mest brug for ro til at kunne udvikle sig og gå de veje i livet, som man kunne ønske sig.

Implementeringen af stramninger i udlændingelovgivningen påvirker ikke kun de mennesker, der er på vej til Danmark eller de nyankomne, der har boet her i under 5 år og som er omfattet af det 5-årige integrationsprogram, men også flygtninge som har boet i landet i mere end 5 eller mange år.

Derfor vil jeg i projektet inddrage flygtnings oplevelser, der har boet i Danmark i længere tid, men stadig er i besiddelse af midlertidige opholdstilladelser.

Trivselsundersøgelser om unge med anden etnisk baggrund

I de senere år er der kommet fokus og publiceret talrige rapporter om unge menneskers mentale tilstand generelt – særligt, det pres, der fører til mistrivsel hos dem.

I Danmark gennemføres en række generelle undersøgelser af børn og unges sundhed, trivsel, livsopfattelse og sociale forhold. Paradoksalt nok viser flere forskningsresultater og undersøgelser, udført af forskellige institutioner, organisationer og foreninger såsom Sundhedsstyrelsen, CeFU, Statens Institut for Folkesundhed og Vidensråd for Forebyggelse, et billede af, at en ikke ubetydelig andel af befolkningen udviser tegn på mistrivsel. Undersøgelserne påviser en række

bekymrende og foruroligende tendenser. Man ser en generel forværring i unges situation. Blandt andet ser man en faldende livstilfredshed, øget skolefravær, ensomhed og unge, der dør med søvnproblemer og rammes af ”ondt i maven”. (Vidensråd for forebyggelse, 2020). Disse undersøgelser har imidlertid ikke taget højde for forskel i etnicitet.

Minoritetspiger overhaler, når opmærksomheden rettes mod, hvor ofte disse minoritetsunge føler sig ensomme, stressede og med negativ helbredsbedømmelse. (Nielsen og Sørensen, 2011)

Jeg er interesseret i at undersøge, hvad der kan forårsage den negative opadgående kurve blandt denne målgruppe. Diverse forskere i undersøgelser omhandlende etniske danske unges mistrivsel trækker tråde til de samfundsmæssige forandringer, man ser i forhold til blandt andet uddannelsespolitikken, individualisering, de sociale medier, stigende præstationskrav og præstationskulturen. (Görllich, Pless, Katznelson og Graversen, 2019, s. 19). Men er det de samme årsager, når man ser på unge med flygtningebaggrund? Eller er der en forskel i det præstationspres, som vi kan se som Center for Ungdomsforskning har lavet på etnisk danske unge?

Sociolog og forfatter Anders Petersen sætter fokus på nutidens præstationspres, og de konsekvenser det har for de unge mennesker. Petersen kalder samfundet i dag, et præstationssamfund, da den beskrivelse er mest rammende og dækkende. Præstationssamfundet ifølge Petersen, beskriver en tid, hvor unge individer er defineret af deres præstationer. De unge skal præstere på alle af livets områder. Det kan være i forhold til uddannelse, familie og arbejde. Individer skal ikke præstere på hvilken som helst måde, der er nogle særlige sociale normer og regler, som man forventes at tage til sig, når det drejer sig om ens præstationer. Man skal være og kende til omstillingsparathed, være mobil, forandringsvillig, fleksibel og robust. (Petersen, 2016). Forskningen viser, at den yngre generation, især kvinder, generelt tynges af præstationssamfundets krav og konstante pres, og at præstationssamfundet skubber flere og flere unge ”ud over kanten”.

Problemafgrænsning

Afgrænsning af målgruppen

Jeg har valgt at foretage en afgrænsning af min målgruppe, hvorfor min primære målgruppe vil være unge med anden etnisk baggrund end dansk – specifikt unge kvinder med

flygtningebaggrund, da forskellige undersøgelser, som jeg også nedenfor i projektet kommer ind på, fremhæver kønsforskelle, hvor unge kvinder med minoritetsbaggrund oftere mistrives end unge mænd.

Begrundelsen for denne afgrænsning er, at der i forvejen eksisterer forskning om unge, der mistrives, mens det dog er interessant for mig at undersøge, hvilke typer mistrivelsesproblemer og pres, disse unge oplever. De unge med anden etnisk baggrund har typisk "anden bagage med sig" og står overfor nogle andre krav og forventninger end danske unge. Dette gælder ikke kun i forbindelse med præstationskrav, men også især i forbindelse med uddannelse, beskæftigelse og i livets øvrige arenaer. Det skyldes at unge med anden etnisk baggrund typisk skal præstere mere for at blive accepterede som medborgere og integrerede i samfundet.

Paradigmeskifte

Min valgte målgruppe er unge kvinder med flygtningebaggrund fra "ikke vestlige lande". Danmark har siden 1970'erne modtaget flygtninge fra lande, som bliver kategoriseret både i statistiker og i den offentlige politiske debat, som "ikke vestlige". De største flygtningegrupper af den nye flygtningestrøm kommer fra Syrien, Afghanistan og Ukraine. Danmarks modtagelse af flygtninge er baseret på forskellige internationale aftaler. I FN's verdenserklæring om menneskerettigheder fra 1948, artikel 14, fremgår det, at flygtninge er et internationalt ansvar, og at flygtninge har ret til at søge asyl. (Amnesty International (u.å.a). Danmark har i 1951 underskrevet FN's

Flygtningekonvention og har dermed blandt andet forpligtet sig til at opfylde konventionens betingelser og ikke sende mennesker, der er på flugt, tilbage til hjemlandet.

Ifølge FN konventionen fra 1951 fremgår det i artikel 1, litra A, nr. 2 (Jf. BKI nr. 55 af 24/11/1954), at en flygtning defineres på følgende måde: "Som følge af velbegrundet frygt for forfølgelse på grund af sin race, religion, nationalitet, sit tilhørsforhold til en særlig social gruppe eller sine politiske anskuelser befinder sig udenfor det land, i hvilket han har statsborgerret, og som ikke er i stand til - eller på grund af sådan frygt, ikke ønsker - at søge dette lands beskyttelse".

Det vil sige, at en flygtning er et menneske, der i nød har forladt sit hjemland på grund af krig, trusler og forfølgelse, og som af denne grund søger beskyttelse i et sikkert land. (Amnesty International (u.å.b).

De har bevæget sig fra at blive betragtet som en udsat gruppe, der har oplevet omfattende overgreb og krænkelser, og derfor bliver set som nogen, der har et særligt behov for beskyttelse af deres menneskerettigheder. Efter de lovmæssige ændringer har de imidlertid fået status, som en gruppe mennesker, der ikke har ret til og adgang til de samme rettigheder som andre borgere. I princippet er deres rettigheder blevet yderligere indskrænket, da de aldrig er blevet anerkendt som personer med samme rettigheder.

Fra 2015-2019 har regeringen på udlændingeområdet foretaget stramninger. Først med 98 stramninger, som havde til formål at nedbringe antallet af asylansøgere og flygtninge i Danmark. Den 1. marts 2019 kom der endnu flere stramninger. L 140 (Lov om ændring af udlændingeloven, integrationsloven, repatrieringsloven og forskellige andre love) trådte i kraft, det var også en lovændring på udlændingeområdet jf. Forslag til lov om ændring af udlændingeloven, INL, repatrieringsloven og forskellige andre love (L140 af 15.01.2019) havde til formål at sætte fuldstopp på asylansøgere og flygtninge til Danmark.

Med L 140 gives der midlertidig opholdstilladelse til asylansøgere, skærpet nedsættelse af integrationsydelse, som også kaldes for hjemsendelsesydelse og ligeledes indeholder lovforslaget en styrkelse af mulighederne for og en øget rådgivning om repatriering. Repatrieringsloven gælder dog ikke personer, der er fordrevet fra Ukraine, da Danmark ikke anbefaler dem at rejse tilbage på nuværende tidspunkt. Lovændringen er sidenhen blevet omtalt som et "Paradigmeskift". De lovmæssige og sproglige ændringer har haft en stor betydning for flygtninges forståelse af deres tilstedeværelse i Danmark.

Stramningerne har ifølge regeringen til formål, at få flere asylsøgere i aktiv deltagelse på det danske arbejdsmarked, hvilket også ifølge lovgivningen er vejen til vellykket integration (Retsinformation, 2017). Min valgte målgruppe er målgruppe for disse nævnte stramninger og begrænsninger.

Særligt afghanske og syriske flygtninge, som er i besiddelse af en begrænset opholdstilladelse og som bliver betegnet og kategoriseret i den offentlige debat som "ikke vestlige", vil blive inkluderet og interviewet i specialet.

Denne målgruppe har midlertidig opholdstilladelse og kan være i risiko for at blive ramt af de gentagne politiske *stramninger på udlændingeområdet*. Midlertidigheden er et vilkår for denne målgruppe, derfor vil jeg også se på midlertidigheden og præstationssamfundet, og hvordan det spiller sammen for denne gruppe.

Disse unge står i en særlig position. Ungdomsårene er formative identitetsmæssigt og indebærer valg, der rækker langt ind i fremtiden med hensyn til uddannelse, beskæftigelse og stiftelse af familie. På den ene side skal de håndtere disse fremtidsorienterede valg samtidig med, at de er underlagt midlertidighed i en uvis årrække. Et af kriterierne for at opnå permanent opholdstilladelse er 3,5 års beskæftigelse inden for de seneste 4 år (udlændingeloven §11, stk. 3. nr. 8), derfor stiller de gældende regler unge i en særlig position i relation til, hvor lang tid de er underlagt en midlertidig opholdstilladelse, hvis de vælger at tage en uddannelse. Midlertidigheden og kravene for at få permanent opholdstilladelse kan føles som et stort og ekstra pres for den enkelte unge.

Forældreskabets forventninger til *minoritetsunge*

Ofte, når man taler om unge med flygtningebaggrund sammenlignet med majoritetsunge, så lægges fokuset på problemer med integration, kultursammenstød og radikalisering. Dermed kan man risikere at overse forskellene, der er mellem unge fra forskellige grupper, men også glemme, at unge uanset etnicitet eller status sandsynligvis kan stå overfor nogen af de samme mere generelle udfordringer i ungdomslivet. (Nielsen & Sørensen, 2011).

En rapport fra VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd kaldet "Danske forældres uddannelsesforventninger" fra 2020 havde til formål at kortlægge unges uddannelsesforventninger og afdække, hvilke forventninger, danske forældre havde til deres børns uddannelse. De påpegede, at danske studier viser, at etniske minoritetsforældre tillagde uddannelse en meget stor værdi, og at de havde meget specifikke forventninger til deres børns uddannelse, en prioritering af uddannelse, der bundede i en mulighed for social opstigning, anerkendelse og respekt via uddannelse. (Thomsen, Bom, Poulsen & Middelboe, 2020)

Rapporten peger ligeledes på, at etniske minoritetsforældres forventninger i højere grad har betydning for deres børns tanker om og valg af uddannelse, end tilfældet er for etniske majoritetsforældre.

Unge, som har forældre, der er født i et andet land, oplever, at forældrene har større forventninger til deres uddannelsesvalg, end etnisk danske børn gør. (Pless, Juul, & Katznelson, 2016, s. 75), og unge af etniske minoriteter er mere ambitiøse i deres uddannelsesvalg end majoritetsbørn.

Rapporten kommer ligeledes med interviews, der er foretaget i forbindelse med problemstillingen i rapporten, ind på, at minoritetsforældre er tydelige omkring, at deres barn har pligt til at udnytte de muligheder, det danske uddannelsessystem giver. De har relativt høje og eksplicitte forventninger til deres børns uddannelse, ofte ud fra en tydelig hierarkisk opfattelse af, hvad der er statusgivende. (Thomsen, Bom, Poulsen & Middelboe, 2020, s. 29). Cirka 44 % af etniske minoritetsforældre forventer, at deres børn afslutter en længerevarende uddannelse, hvorimod det kun er 28 % af majoritetsdanske forældre. (Liversage og Christensen, 2017, s. 15)

Mon de oplever disse forventninger, som et markant forventningspres fra forældrene, der kan betyde, at de føler sig tvunget til at længe videregående uddannelser, som de egentligt ikke ønsker? Eller er det en forpligtelse, de har pålagt sig selv, da de nu opholder sig i et land med muligheder som Danmark? Dette udgør både en mulighed for denne gruppe i Danmark, men samtidig en begrænsning for deres permanente ophold, da uddannelse ikke regnes som en beskæftigelse.

For unge med anden etnisk baggrund suppleres kravet om præstation i konkurrencestaten, ligeledes af et stort incitament til at gøre det bedste, idet det for mange oveni er en drøm at opnå permanent opholdstilladelse. Som tidligere berørt, kræver det et uafbrudt uddannelsesforløb, hvilket ofte betyder, at unge med anden etnisk baggrund ikke kan tage et sabbatår, hvilket kan tænkes at bidrage til yderligere stress og mistrivsel.

Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal

Rettes blikket mod de etniske minoritetsunge helbred fremgår det ifølge en forskningsrapport "Når det er svært at være ung i DK - unges trivsel og mistrivsel i tal" som præsenterer resultaterne af en stor videnskabelig spørgeskemaundersøgelse om trivsel og mistrivsel blandt 15-24-årige unge i Danmark, at der er en svag tendens til, at de unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund i højere grad end andre kvinder vurderer deres helbred negativt. (Nielsen og Sørensen, 2011, s. 230). Både unge kvinder og mænd med etnisk minoritetsbaggrund har en øget tilbøjelighed til at føle sig stressede, men det er også her, især fremtrædende hos de unge kvinder. Næsten halvdelen af de unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund angiver i undersøgelsen, at de ofte eller altid føler sig stressede, mod kun en fjerdedel af alle de unge kvinder i undersøgelsen. 45,5 procent unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund oplever en markant tendens, hvor de føler sig altid eller ofte stressede, hvor tallet blandt alle unge ifølge denne rapport er 24,4. (Nielsen og Sørensen, 2011, s. 230).

Minoritetspiger står i forgrunden, når opmærksomheden rettes mod, hvor ofte disse minoritetsunge føler sig ensomme end drengene gør. Ensomhedsforskning peger på, at ensomhed er forbundet med symptomer på psykiske og fysiske lidelser. Jo oftere man føler sig ensom, desto større er risikoen for, at man ligeledes vurderer sit helbred negativt (dårligt eller meget dårligt). (Nielsen og Sørensen, 2011, s. 78). Som ovenfor nævnt, så er unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund langt mere tilbøjelige til at vurdere deres helbred negativt.

Metode

Videnskabelige tilgange

I det følgende afsnit vil jeg præsentere specialets videnskabsteoretiske ståsted og valg af forskningsmetode.

I specialet har jeg valgt en kvalitativ tilgang, baseret på 7 livsverdensinterviews, hvor målgruppen er unge piger med flygtningebaggrund i aldersgruppen under 30 år.

Jeg har valgt at sætte fokus på dels den fænomenologiske og den hermeneutiske tilgang. Disse to videnskabsteoretiske tilgange står i tæt forbindelse med hinanden. Begge retninger har individet som omdrejningspunkt. De tager udgangspunkt i mennesket selv, altså hvad det tænker, føler,

oplever og erfarer. Begrundelsen for valg af disse to tilgange er, at jeg er interesseret i oplevelsen af præstationskravet set ud fra deres eget perspektiv.

Mens fænomenologien er interesseret i at kortlægge, hvordan mennesker oplever livs-verdensfænomener, beskæftiger hermeneutikken sig med fortolkning af mening. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 35).

I projektet arbejdes med disse to videnskabsteoretiske tilgange som afsæt for og igennem analysen.

Videnskabsteoretiske overvejelser

Fænomenologi

Jeg vil gerne tage afsæt i den fænomenologisk videnskabsteoretisk tilgang, der blev skabt af den tjekkisk-tyske filosof Edmund Husserl, eftersom jeg ønsker at tage udgangspunkt i de involverede personers beskrivelser af deres erfaringer og oplevelser.

Fænomenologien begynder med individet og dets bevidste erfaring og søger at sætte parentes om tidligere opfattelser, fordomme og filosofiske dogmer. Fænomenologien er optaget af, hvordan vi som mennesker intersubjektivt er med til at skabe den verden, vi er en del af. Man viser særlig interesse i menneskets erfaringer fra hverdagslivet.

Formålet med fænomenologi er at forstå den menneskelige erfaring og handling. Man er optaget af fænomenets mening.

Med afsæt i ovenstående citat, må "fænomenologi" forstås som en filosofisk og videnskabelig tilgang, der centrerer sig om at undersøge og beskrive den direkte oplevelse af fænomener. Med andre ord, er det de ting vi opfatter og erfarer i verden omkring os. Frem for at analysere eller generalisere ud fra teoretiske tilgang med koncepter, stræber fænomenologien efter at forstå og beskrive den subjektive oplevelse og opfattelse af virkeligheden. Til brug for dette indebærer det ofte en grundig og omfattende undersøgelse af individuelle oplevelser og perspektiver uden at der foreligger forudindtagede ideer eller teorier. Fænomenologien har til hensigt at forstå verden gennem dens direkte oplevelse og bevidsthed om de fænomener, vi støder på, og betragter disse oplevelser som en kilde til forståelse og viden. (Hutchinson & Olstedal, 2006, s. 95-97)

I forbindelse med mine kvalitative forskningsinterviews er det relevant og vigtigt, at informanterne kommer med deres subjektive erfaringer og meninger om emnerne.

”At lade det, som viser sig, blive set fra sig selv, sådan som det viser sig” (Hutchinson & Oltegal, 2006, s. 95).

Man kan ikke give et billede eller beskrive noget rigtigt, hvis man ikke tager afsæt i, hvordan det opleves og erfares af de inkluderede og involverede personer fra et førstepersons perspektiv. Ifølge fænomenologien ser verden ud, som mennesker opfatter den. Dette betyder, at forskeren, der vil undersøge et område, skal sætte sine egne forståelser og meninger i parentes med denne tilgang.

”Fænomenologiske retning opfordrer os til at indtage den fremmedes rolle, sætte det, vi tidligere har lært, i parentes og gå til fænomenet med åbent sind.” (Hutchinson & Oltegal, 2006, s. 96)

Jeg vil gøre brug af den fænomenologisk tilgang, for at få den tydeligste version af den virkelighed, jeg i mit speciale ønsker, at undersøge. Jeg ønsker, at få et billede af, hvordan informanterne hver især ser på problemet.

”Fænomenologisk orienterede forskere vil søge præcise beskrivelser af, hvordan bestemte fænomener opleves fra et førstepersons- perspektiv” (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 31).

I denne tilgang søger man at forstå verden ud fra subjekternes synspunkter, udfolde betydningen af deres oplevelser og afdække deres levede verden før videnskabelige forklaringer anvendes. Forskere er især interesserede i at forstå, hvordan bestemte fænomener opleves af dem, der faktisk har oplevet og erfaret dem. Dette refererer til førstepersons perspektiv, som indebærer den personlige oplevelse og subjektive synsvinkel, som forskere søger at forstå (Kvale og Brinkman, 2015).

”Forskere, der er inspirerede af oplevelsesorienterede paradigmer som fænomenologi, vil fokusere på interviewet som et medium, der kan udtrykke menneskelig erfaring fra episoder uden for interviewinteraktionen.” (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 31).

Forskere fokuserer her på interviewet som et redskab, der kan udtrykke menneskelig erfaring uden for selve interviewinteraktionen. Det vil sige, at interviews er en god måde at lære om, hvordan mennesker oplever ting, selv når de ikke direkte taler om disse oplevelser under selve samtalen. Forskerne er interesserede i at forstå, hvordan individers liv og erfaringer former sig uden for den direkte interviewsituation.

Jeg har været interesseret i at søge præcis beskrivelse af, hvordan de unge selv oplever deres situation og vilkår, og hvad det betyder for dem at have dette midlertidige og korte ophold. Jeg har især fokuseret på at indsamle førstepersonsperspektiver gennem anvendelse af fænomenologi i interviews. Formålet har været at belyse deres verdener ud fra deres egne subjektive oplevelser, som måske ikke kan fanges, hvis man for eksempel primært ser på verden fra et objektivt, tredjepersonsperspektiv.

Eksempler på spørgsmål kan ses i nedenstående, hvor jeg har stillet direkte og åbne spørgsmål:

Spørgsmål til unge kvinder med flygtningestatus i Danmark i mere end 5 år:
Hvad betyder det for dig, at du har flygtningebaggrund?
Hvordan har du oplevet din tid her i Danmark indtil videre?
Hvordan påvirker din midlertidige opholdssituation dit daglige liv og dine fremtidsplaner?
Føler du, at du skal præstere ekstra af den grund?
Hvordan tænker du, at det vil gøre en forskel med eller uden uddannelse?

Jeg har forsøgt at stille både åbne spørgsmål for at få indsigt i informanternes perspektiver og spørgsmål, der er mere knyttet til mine forforståelser.

Jeg startede med at stille disse to åbne spørgsmål: "Hvad betyder det for dig, at du har flygtningebaggrund?" og "Hvordan har du oplevet din tid her i Danmark indtil videre?" som lægger op til at undersøge og åbner op for en forståelse af, hvordan verden ser ud fra informanternes perspektiv, hvilket er centralt fænomenologisk forskning. Derefter fortsatte jeg med at stille spørgsmål, som er knyttet til mine forforståelse for eksempel "Oplever du, at det har særlig betydning for dig med disse forventninger, da du er flygtning?", "Føler du, at du skal præstere ekstra af den grund?" og "Hvordan påvirker din midlertidige opholdssituation dit daglige liv og dine fremtidsplaner?"

På den måde har der været spørgsmål, der mere har været præget af min forforståelse og hvor det har været hermeneutisk, samt nogle spørgsmål, der har været åbne og givet indsigt i, hvordan det enkelte individ ser verden og som har haft en fænomenologisk karakteristisk.

Hermeneutik

Mens fænomenologien drejer sig om indlevelse i menneskers menings-univers, går hermeneutikken videre i dataindsamlingen og i datafortolkningen. Her er der fokus på, at forskeren sammen med den "udforskede" foretager en fordybning af udforskedes meningsforståelse og af forskerens forståelse af denne meningsforståelse. (Launsø, Olsen & Rieper, 2011, s. 184).

Ud fra de videnskabsteoretiske tilgange, har jeg i dette projekt som førnævnt også valgt at gøre brug af den hermeneutiske tilgang. Hermeneutik er græsk og betyder fortolkning.

Hermeneutikkens hovedfokus ligger på forståelsen. Hermeneutik bruges som fortolkningsredskab med den hensigt at fortolke mening og sammenhæng i datamateriale, som ikke umiddelbart kan forstås eller kun kan forstås i sin kontekst. (Højberg & Rokkjær, 2009, s. 99)

Modsat fænomenologien er det en grundantagelse i filosofisk hermeneutik - som dette projekt positionerer sig i-, at forskeren aldrig kan sætte sin "væren i verden" i parentes. Viden opstår i et dialektisk samspil mellem forskerens fordomme og de nye erfaringer, der indhøstes, når disse sættes i spil med menneskers erfaringsverden.

Hermeneutikken afviser den fænomenologiske parentes og tilkender forskeren en mere skabende rolle i erkendelsesprocessen (den hermeneutiske cirkel). Individet er historisk og medbringer fordomme, som i princippet kan være produktive for erkendelsen.

Der findes flere hermeneutiske tilgange, men i dette projekt bliver det den filosofiske hermeneutik.

Ifølge Hans Georg Gadamer's filosofiske hermeneutik møder vi mennesker altid det, vi ikke forstår eller kender, med fordomme, som vi har fra vores "væren i verden". Vores fordomme er et resultat af vores historicitet og udgangspunkt for enhver ny erkendelse. De gør os i stand til at forstå os selv og omverdenen.

Den filosofiske hermeneutik vil i dette projekt komme til udtryk i måden jeg tilgår problemstillingen.

Som universitetsstuderende tilhører jeg den samme aldersgruppe som målgruppen for dette speciale og er en del af et samfundsmæssigt system, for eksempel via uddannelsesinstitutioner, som ofte omtales i offentlige debatter som værende præget af en kultur, hvor præstation er i højsædet. Derfor finder jeg det relevant at have fokus på egne forforståelser. Jeg har som individ viden, oplevelser, forforståelser og fordomme som omdrejningspunkt. Disse påvirker hvordan og hvorledes problemstillingen ansues.

Ens forforståelser kan i en vis grad bevidst eller ubevidst være med til at farve måden, man fortolker på.

De forforståelser jeg går med i dette speciale, kommer og er en kombination af den viden, jeg har opnået i uddannelsesforløbet om unge og eksisterende teori, empiri og forskning på området. Min forforståelse kommer til udtryk ved, at jeg udvælger en målgruppe, som statistisk set i højere grad påvirkes af præstationskulturen. Jeg har ligeledes en antagelse om, og forforståelse af, at den samfundsmæssige og for denne målgruppe måske lovmæssige transformation er med til at skubbe og sætte pres på den enkelte unge, der blandt andet kan være en del af forklaring på nedadgående psykisk trivsel i nutidens verden. Jeg arbejder ud fra en forforståelse – altså hypotese- af, at den høje psykiske ustabilitet blandt unge kvinder med flygtningebaggrund kan

sættes i relation til de krav, der stilles. Disse fører til det pres, de oplever fra myndighederne i forhold til opnåelse af opholdstilladelse. Min opfattelse er, at unge i dag og ikke mindst flygtningeunge gør alt for at leve op til de høje krav om at præstere. Vi har unge, der kæmper med at leve op til det, der skal til for at kunne klare sig i det samfund og det liv, man kan leve i dag. For denne målgruppe indebærer det at leve et liv i et fremmed land med de oplevelser, de enten selv eller deres forældre har i bagagen.

Brugen af den hermeneutiske tilgang vil komme til udtryk i analysedelen, ved at jeg vil anvende min egen forforståelse i selve analyseprocessen, samtidig med at processen har karakter af en gensidig vekselvirkning mellem vores tolkning og den forståelseshorisont, der kommer til udtryk.

Måden jeg kombinerer min valgte tilgang, er, at jeg arbejder med det, ved at lave den første del af interviewet fænomenologisk og anden del af interviewet hermeneutisk.

Centralt for fænomenologiske og hermeneutiske tilgange er, at der lægges vægt på beskrivelse og fortolkning af meningsindhold. Formålet med den hermeneutiske analyse er at komme væk fra konkrete beskrivelser til en fortolkning af meningsindholdet (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 47). Jeg vil anvende den hermeneutiske tilgang i analysen af min empiri, da jeg på forhånd har en teoretisk forforståelse af, at stramninger i lovgivningen og regler kan føre til andetgørelse for denne gruppe og skabe pres.

Hermeneutikken kan hjælpe med at forstå og fortolke, hvordan interviewpersoner forstår, oplever og beskriver bestemte fænomener, med udgangspunkt i den erfaring, viden og de forskellige perspektiver, de besidder. Jeg er interesseret i, at få indblik i, hvordan målgruppen unge flygtninge mærker præstationspres, hvad de tænker samt om de overhovedet føler presset, kravene og forventningerne ud fra deres levede virkelighed.

Empiri

I projektet bliver der benyttet kvalitativ empiri i form af individuelle interviews med unge flygtningekvinder under 30 år. Desuden har jeg anvendt rapporter og undersøgelser både i problemstillingsbeskrivelsen, men også i analysen.

I forbindelse med specialet har jeg gjort mig nogle etiske refleksioner og overvejelser. Jeg har i specialet - som tidligere nævnt - indsamlet kvalitative data i form af en kvalitativ undersøgelsesmetode, som vil blive anvendt i et forsøg på at svare på min valgte problemformulering.

Begrundelsen for benyttelse af kvalitative data, har været at kunne gå mere i dybden, og dermed opnå et dybere indblik i informanternes erfaringer og livssituationer. Formålet med et kvalitativt forskningsinterview er at fremskaffe et empirisk materiale, der består af de unges egne fremstillinger, oplevelser og beskrivelser af sig selv og den livsverden, de må forholde sig til i forbindelse med præstationskrav. (Fog, Jette, 2004, s. 11)

Forud for første inkluderede interview foretog jeg et testinterview ud fra min udarbejdede interviewguide og foretog enkelte rettelser til den nuværende interviewguide.

I bogen "Med samtalen som udgangspunkt – det kvalitative forskningsinterview" bliver formålet med kvalitative forskningsinterview beskrevet således "Formålet er at fange subjektets/aktørens perspektiv, dvs. hans kognitive og følelsesmæssige organisering af verden. Vi ser ham her indefra, ikke udefra" (Fog, Jette, 2004, s. 11)

Hensigten med at bruge et kvalitativt forskningsinterview har for mig været at få fat i de betydninger, som personer, "ting" og forhold har for de unge mennesker, og afdække de betydninger, som informanterne ser i deres egen måde at forvalte deres liv og betingelser på. Kvalitative og personcentrerede interview har været på spil. (Kvale & Brinkmann, 2009, s 43).

Gennem semistrukturerede interviews vil den kvalitative tilgang blive synliggjort.

De semistrukturerede interview er blevet udført ved hjælp af en interviewguide. Jeg har anvendt direkte og specifikke spørgsmål i interviewguiden til at vejlede undersøgelsens informanter med hensyn til at uddybe deres aktuelle livserfaringer og refleksioner.

Interviewguiden er overordnet inddelt i 4 overordnede temaer med målrettede spørgsmål i undertemaer, som er nemme og lettilgængelige for informanterne.

Problemformuleringen har ligeledes medvirket til udarbejdelsen af spørgsmål der rettede sig hen imod specialets formål. I forbindelse med valg af temaer til min interviewguide, har jeg således taget udgangspunkt i ”flygtningestatus/Midlertidig status – begrebet” og forsøgt at udfolde dette til mere konkrete spørgsmål. Inddelingen var endvidere helt bevidst, da jeg også har gennem research og forskningsvandring fundet en række relevante temaer i forhold til min problemformulering, som jeg valgte at strukturere mit interview ud fra. Ydermere blev der under interviewet berørt begreber, som går hånd i hånd med de teorier, jeg har valgt. Et eksempel herpå er, at jeg gennem rapporten *MAN KAN ALDRIG FØLE SIG SIKKER - EN ANALYSE AF DE RETSSIKKERHEDSMÆSSIGE UDFORDRINGER, NÅR FLYGTNINGE MISTER DERES OPHOLDSTILLADELSE* har fået indsigt i, hvordan det kun midlertidige liv i Danmark har påvirket flygtnings livskvalitet og mentale sundhed i ganske høj grad. Angsten for at miste sit liv i Danmark. Måske blive sendt tilbage til Syrien. Eller at blive skilt fra sin familie. Alt dette bidrager sammen med uvisheden og den lange ventetid til stress, søvnløshed, koncentrationsbesvær og depression. Herudover har jeg gennem Kusks og Dånges artikel fået et indblik i deres daglige dage bekymringer med midlertidig og usikker tilværelse i Danmark.

Derudover fandt jeg, at disse undertemaer og forskellige kategorier tilsammen bidrog til en forståelse af særligt kvindernes oplevelser, og hvilket pres disse unge kvinder oplever i Danmark.

I denne tabel ses de fire interviewtemaer, som interviewet var opbygget med, samt eksempler på spørgsmål, som jeg stillede under hvert tema.

Temaer for interviews med unge kvinder med flygtningebaggrund	Spørgsmål til de specifikke temaer
Flygtningestatus	Hvad betyder det for dig, at du har flygtningebaggrund? Hvordan har du oplevet din tid her i Danmark indtil videre?

	Hvordan påvirker din midlertidige opholdssituation dit daglige liv og dine fremtidsplaner? Hvordan oplever du krav fra offentlige myndigheder i forhold til opholdstilladelse? Stresser/presser det dig?
Egne forventninger	Stiller du krav til dig selv og har du ligeledes forventninger til egne præstationer?
Forældrenes forventninger	Prøver du at efterleve dine forældres forventninger? Hvor vigtigt er det for dine forældre, at du får en (høj) uddannelse? og hvorfor er det vigtigt for dem?
Uddannelse	Hvor vigtigt er det for dig at få dig en høj uddannelse? Føler du dig presset i at tage en uddannelse? Tænker du, om det gør en forskel om du har en uddannelse eller ej? Hvordan håndterer du pres, krav og forventninger der bliver stillet til dig? Føler du at du skal tage en uddannelse, nu hvor du har muligheden for at gøre det? Og du ikke befinder i Syrien/Afghanistan?

Etiske overvejelser

I specialet vil informanterne blive anonymiseret. Overvejelsen om at gøre informanterne anonyme, begrundes med, at jeg ikke vil risikere at informanterne sættes i en situation, hvor vedkommende skulle blive genkendt gennem interviewet. Informanterne bliver præsenteret i forhold til alder, uddannelse og hvornår de er kommet til Danmark samt et lille indblik i deres familiesituation.

Samtykke og fortrolighed

Alle unge i dette speciale har modtaget information om specialet, om spørgsmålene og forsikret om, at deres deltagelse var frivillig. Derved har de også haft muligheden for at trække sig fra undersøgelsen på ethvert tidspunkt, hvis de ikke længere ønskede at deltage.

Alle mine interviews blev lydoptaget, og deltagerne blev naturligvis informeret herom. Jeg har sikret mig, at deltagerne har givet samtykke til optagelserne, og at dette samtykke er informeret, idet de var klar over, hvad optagelserne ville blive brugt til. Som forsker eller studerende inden for menneskelig adfærd har man et ansvar, både over for de mennesker, man får lov til at optage, men også for at beskytte fortroligheden omkring de indsamlede data og sikre, at de kun anvendes i overensstemmelse med deltagerens ønsker og tilladelse. (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 339)

”Deltagernes samtykke og fortrolighed

Som forskere eller studerende i menneskelig adfærd har vi et stort ansvar både over for de mennesker vi får lov at optage og over for fremtidige forskere og studerendes mulighed for at få lov. Vi bør derfor altid sikre at deltagerne har givet deres samtykke til optagelserne og at dette samtykke er informeret, dvs. at folk ved og er med på hvad vi vil bruge optagelserne til”
(Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 339)

Midtpunktet i mine etiske overvejelser og refleksioner har været, at jeg vidende har valgt en ung gruppe af kvinder med flygtningebaggrund fra Afghanistan og Syrien, da de to lande oplever de seneste flygtningestrømme, og der er en høj sandsynlighed for, at de besidder midlertidig opholdstilladelse og er pålagt genvurdering samt udgør målgruppen for repatriering. Overvejelsen om ikke at inddrage ukrainere har været baseret på, at repatrieringsloven ikke gælder for

personer, der er fordrevet fra Ukraine, da Danmark på nuværende tidspunkt ikke anbefaler dem at rejse tilbage, samt at der er en anderledes tilgang til ukrainere, hvor det kan argumenteres for, at der er tale om partikularisme med indførelse af en særlov, som giver særbehandling med særrettigheder til ukrainere.

Andre etiske refleksioner og overvejelser har været, at jeg har fanget mig selv i at identificere mig med mine informanter, idet jeg også kommer fra Afghanistan og har haft flygtningestatus. Især i forhold til opnåelse af et godt resultat i et fremmed land og deres søgen efter bekræftelse og anerkendelse. Efter cirka 21 års ophold i Danmark, hvor jeg har gennemført folkeskole, gymnasium og en videregående uddannelse, har jeg fået tildelt dansk statsborgerskab. Jeg vil gerne præcisere, at reglerne på udlændingeområdet er blevet ændret, og der nu er markante ændringer og store krav til flygtninge. Jeg opnåede dansk statsborgerskab, før reglerne blev strammet yderligere. Dog har en del af mine bekendte, der har boet i Danmark i lige så lang tid som jeg, stadig midlertidig opholdstilladelse.

På trods af at jeg har været tydeligt i min kommunikation, så har det dog været lidt svært at distancere mig selv. Der kan være adskillige grunde til, blandt andet min egen baggrund, køn og alder.

Aldersligheden var også en overvejelse værd, idet jeg havde lighed med målgruppen, hvilket muligvis gjorde det lettere for mig at forstå deres situation. Vi havde den samme baggrund, men vores indrejse i landet var forskellige i tid. Vi delte et fælles ønske om et lykkeligt liv, men vores muligheder var begrænsede på grund af vores forskellige status. Som dansk statsborger kunne jeg drage fordel af mine rettigheder, mens de med midlertidigt ophold stadig stod i køen for at opnå accept.

Selvom jeg har valgt en målgruppe, der har boet i Danmark i mere end 5 år og besidder stabile danske sprogkunderskaber, kunne der opstå situationer, hvor de stødte på spørgsmål, de ikke fuldt ud forstod. I sådanne tilfælde ville de have mulighed for at spørge på deres modersmål, Dari, hvis de kom fra Afghanistan. Dog vil jeg understrege, at målgruppen kommer fra to forskellige lande,

og jeg som forsker kun forstår Dari og ikke Syrisk. Af hensyn til målgruppen blev nogle spørgsmål under selve interviewet ændret, bedre sagt omformuleret.

En anden ting, som jeg også bemærkede under interviewene, var, at jeg blev spurgt om lovgivning og om, hvad jeg troede, der kommer til at ske. Jeg gik ud fra, at jeg under præsentationen informerede om, at jeg beskæftiger mig med integration, herunder indvandrere, familiesammenførte og fordrevne fra Ukraine, men ikke flygtninge fra, der har opholdsgrundlag efter udlændingeloven § 7.

Det var svært for mig at give et konkret svar, da jeg ikke rigtig havde et svar, og jeg ville helst undgå at sænke deres humør. Når de spurgte mig om, hvordan lovgivningen var, forsøgte jeg at være ærlig og sagde, at jeg ikke ved, hvad der kommer til at ske. Som sagsbehandler formidler jeg lovgivningen på kommunalt niveau, men det er regeringen og politikerne, der indskrænker og ændrer lovgivningen. Den indflydelse, jeg som dansk statsborger har, er, at jeg gennem min stemme kan have en vis grad af indflydelse på at ændre nogle love, der bliver vedtaget. Jeg er selv en ung kvinde med etnisk minoritet og har tidligere haft flygtningestatus, hvorfor egne oplevelser selvfølgelig har haft betydning for interviewet.

Jeg har også reflekteret over interviewsituationen og min rolle som kvindelig interviewer i forhold til mine informanter, der alle er kvinder. Jeg har overvejet, om mit køn har haft indflydelse på, hvor åbne mine informanter har været over for mig. Jeg oplevede nemlig, at mit køn var en fordel, da det skabte en tryk atmosfære for respondenterne. Dette skyldes med høj sandsynlighed det faktum, at de har betragtet mig som en ligesindet og har kunne identificere sig selv med mig. Jeg tvivler på, om interviewet havde nået samme dybde, hvis jeg var en mand, eller hvis respondenterne i stedet for havde været mænd med flygtningebaggrund. Jeg vil derfor mene, at det havde stor betydning for, hvilke fortællinger jeg fik fra disse flygtningekvinder, og at det skaber en meget tryk atmosfære, hvis respondenterne kan spejle sig i intervieweren.

En af mine første overvejelser har været, at de flygtninge, jeg taler med, udgør en sårbar gruppe, som kan have meget med i bagagen fra deres flugt til Danmark. Derfor gjorde jeg fra starten af kontaktetableringsprocessen at forklare dem hvorfor jeg talte med dem.

Design

For at undersøge problematikken, udførte jeg 5 kvalitative forskningsinterviews med 5 unge kvinder med flygtningebaggrund.

Har unge med flygtningebaggrund samme trivselsproblemer og oplever de samme krav i forhold til præstation sammenlignet med hvad forskningsrapporter om etnisk danske unge har vist. Er der tale om klassisk udsathed, når blikket rettes mod denne målgruppe? eller er der tale om en generel ny form for udsathed, som alle unge uanset status kan blive ramt lige meget af.

Udvælgelse af informanter

Med udgangspunkt i min problemformulering har jeg valgt informanter baseret på deres køn, baggrund og alder. Jeg valgte unge kvinder med flygtningebaggrund under 30 år. Valg af alder og køn er baseret på den eksisterende forskning. Forskningen viser blandt andet, at unge under 30 år vurderer livet til at være mindre godt og viser mindre tilfredshed med livet og de er velrepræsenteret i undersøgelser. Afgrænsningen er foretaget på baggrund af en forforståelse af, at præstationspres i højere grad kan være fremtrædende hos unge kvinder, hvor jeg har en forforståelse af, at der er øgede krav til faglighed og præstation ikke kun i uddannelsesverden, men i forskellige arenaer, som de unge kvinder færdes i. Da det viser, at det er kvinder, der er mest påvirkede af præstationssamfundet og det især er unge under 30 år (WHR, 2022). Og valg af den etniske baggrund har været baseret på at der i forvejen findes rapporter om majoritets mistrivsel, grundet pres og oplevelser af præstationssamfundet, men der mangler måske lidt, hvis blikket rettes mod unge med flygtningebaggrund.

Da jeg startede, havde jeg rekrutterede 5 informanter, men da jeg indså vigtigheden af at ændre projektets fokus fra præstationskultur til at adressere det pres, denne gruppe oplevede, udvidede jeg min søgning efter deltagere via min deltagelse i en konference sent i projektforløbet. Dette førte til, at jeg endte med at have 7 personer med i projektet. Undersøgelsen er begrænset til aldersgruppen 18-30, da det kan være udfordrende at interviewe yngre børn om dette emne, da de måske ikke helt forstår og ikke på samme måde er i stand til at udtrykke på og reflektere over deres situation. Informanterne er forskellige steder i deres liv. De er under uddannelse eller i beskæftigelse.

Specialets empiriske grundlag er disse kvalitative semistrukturerede livsverdensinterviews, da jeg i min problemformulering er optaget af at forstå denne minoritet undergruppes oplevelser af de krav og forventninger, der bliver stillet i forhold til at være en ung kvinde med ikke etnisk men flygtningebaggrund i nutidens danske samfund og ved at interviewe denne gruppe får jeg et lille indblik i deres perspektiv. Et lille indblik, fordi jeg ikke har formået at have flere informanter. Jeg burde egentlig have fortsat med at interviewe, indtil jeg ikke længere stødte på nyt, for at nå mætning, men på grund af tidspres og vanskeligheder med at finde deltagere villige til at dele og udtrykke deres situationer vedrørende deres ophold i Danmark var det ikke muligt for mig.

Samtlige interviews tager udgangspunkt i en interviewguide og som førnævnt er tilrettelagt som kvalitative semistrukturerede livsverdensinterviews.

Formålet er at få den fortælling frem, som interviewpersonen er optaget af at fortælle i overensstemmelse med projektets fokuspunkt, altså beskrivelser af interviewpersoners livsverdener, der muliggør for mig at blive klogere på specialets problemstilling og formulering. Jeg -som interviewer- sætter rammen, hvor jeg starter med at præsenterer emnet, der skal behandles. Interviewene bygger på åbne spørgsmål, men der følges op på, hvis interviewpersonerne ønsker at uddybe noget nærmere. (Tangaard & Brinkmann, 2015, s. 38)

Kvale og Brinkmann understreger vigtigheden af at påbegynde et interview med en introduktion af interviewer, da det bidrager positivt til interviewpersonens opfattelse og forståelse af den interviewerede før interviewets start (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 183). Derfor starter jeg mine interviews med at forklare projektets hensigt, præsenterer mig selv, gennemgår de praktiske detaljer (formalia) og til sidst beder jeg informanten om at præsentere sig selv. Desuden har alle mine informanter modtaget min interviewguide inden afholdelse af interviewet.

Forskningsspørgsmålene fungerer således som styrende for interviewet, men deres præcise rækkefølge og formulering tilpasses mere efter informanternes respons end af at være bundet strengt til interviewguiden (Kvale & Brinkmann, 2014). Med det semistrukturerede interview, lader man således informanternes svar være styrende, frem for spørgsmålene.

For at få og skabe kontakt til mine informanter, har jeg benyttet ”sneboldmetoden”.

”Respondenterne kan desuden angive andre aktører, der anses for centrale for feltet og som efterfølgende kan danne baggrund for yderligere eksplorative interview med henblik på at generere dokumenter til dokumentanalysen.” (Brinkmann og Tanggaard, 2015, s.157).

Gennem min første informant fik jeg kontakt til fire andre informanter. Jeg mødte den sjette informant på en konference, og gennem hende etablerede jeg kontakt til den syvende informant. Interviewene blev både gennemført personligt og telefonisk. Selvfølgelig ville det have været bedst, hvis alle interviewene kunne have været foretaget personligt, men på grund af afstand var det den eneste mulighed. Den taktik jeg har benyttet mig af efter interviewene var, at jeg holdt en pause, hvilket gjorde det muligt at evaluere hvert interview og foretage ændringer, der hvor det ikke gav mening for de unge kvinder.

På trods af at de talte nogenlunde okay dansk, så var der nogle spørgsmål, som nogle informanter ikke lige forstod eller var lidt forvirrede over udtrykkene: Hvad betyder det for dig, at du har en flygtningebaggrund. Informanten spurgte indtil et eksempel: Hvis du giver et eksempel? Jeg uddybede med et eksempel: Det er for eksempel, at du bor i Danmark. Du har midlertidig opholdstilladelse. Hvordan føles det? Hvordan har du det med det? Hvor de så forstod og begyndte med at svare: ”Nej, det har jeg ikke...”.

I næste afsnit har jeg en kort præsentation af de syv informanter.

Som nævnt tidligere, vil jeg i projektet ændre på informanternes navne og personlige identifikationer, således at alle informanterne optræder anonymiseret. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 117).

Transskribering

”At transskribere vil sige at transformere, skifte fra én form til en anden”. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 236).

Efter at have foretaget mine interviews, har jeg arbejdet med resultatet af de afholdte interviews, det vil sige transskriberet. Interviewene som blev jo lydoptaget fra en telefon og derefter blev transskriberet. Den skrevne tekst og lydoptagelsen udgjorde tilsammen materialet til den efterfølgende analyse. For at optimere læsbarheden har jeg undladt ord og lyde som ”hmmm” ”ehmm” og lignende i tilfælde og situationer, hvor de står som irrelevante. Nogle af mine

informanter -på trods af at alle taler fint dansk, har programmet (transskriptionsværktøjet) Office. Com (office 365) haft svært ved at transskribere korrekt. Derfor har jeg i nogle tilfælde korrigeret visse udtalelser for at sikre læsevenligheden, med fokus på, at ændringerne ikke skulle have indflydelse på meningen bag citaterne.

'Ud fra et sprogligt perspektiv er transskriptionerne derimod oversættelser fra talesprog til skriftsprog, hvor konstruktioner undervejs indebærer en række vurderinger og beslutninger''. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 236). Jeg har valgt, at omskrive mine informanters talesprog til skriftsprog, med et ønske om at forstå udtalelserne uden at ændre på betydningen.

Kodning

Det empiriske data (transkriberede interviews) blev kodet. Jeg har kodet min empiri og har fået øje på de vigtigste temaer. Jeg har anvendt empiri-drevet kodning, hvor jeg taget udgangspunkt i hvad informanterne sagde, og derefter samlet det i temaer.

De vigtigste temaer for informanterne var:

- Flygtningestatus
- Uvished
- Ønsket om at blive forstået
- Midlertidighed
- Kampen for at blive bekræftet
- En generel stræben efter blive betragtet som normal

Disse temaer knytter sig ligeledes til min problemformulering, som handler om at belyse det forventningspres, målgruppen oplever. Med disse temaer og besvarelserne under hvert tema kan jeg måske få et svar på problemformuleringens centrale spørgsmål

Min analyse er struktureret ud fra ovenstående temaer. Disse er opstået dels på baggrund af empirien men også grundet problemformuleringens fokusområde. Derfor har empirien på mange måder været styrende for valget Goffmans teori om stigmatisering og Honneths

anerkendelsesteori, og disse anvendes som primære teori. Jeg gør brug af disse teorier, da de giver en dybere forståelse for empirien og kan være behjælpelig med at besvare opgaveformuleringen.

Præsentation af informanter

Det alle informanter har til fælles, det er, at de har en flygtningebaggrund, men kommer fra forskellige lande primært Afghanistan og Syrien. Tre af dem kommer fra Syrien og fire af dem kommer fra Afghanistan. Udover at have en flygtningebaggrund, så har de også det tilfælles, at de alle har midlertidig opholdstilladelse og har boet i Danmark i mere end 5 år.

I projektet har jeg tildelt mine informanter et pseudonymt navn, da alle informanter optræder anonymiseret. Præsentation af informanter kan ses i nedenstående tabel i forhold til deres alder, uddannelse, hvornår de er kommet i Danmark, hvor de kommer fra og deres opholdsstatus:

Pseudonymt navn	Alder	Uddannelse	Uddannelse	Land
Shabnam	25	Bygningsingeniør	11 år	Afghanistan
Nouhal	24	Medicin	9 år	Syrien
Nasima	26	Statskundskab	10 år	Afghanistan
Mina	23	Socialrådgiver	13 år	Afghanistan
Marwa	22	Arbejder på plejehjem	6 år	Syrien
Kamilla	25	social og sundhedsassistent/ DJ	7 år	Afghanistan
Hiba	18	Gymnasium	8	Syrien

Teori

I følgende afsnit vil det teoretiske udgangspunkt for dette speciale blive præsenteret som har til formål at understøtte mit problemfelt, og som vil blive anvendt i analysen. Fokuspunktet vil også være hvad denne negative udvikling betyder i den valgte undergruppe.

Før jeg udførte mine interviews, havde jeg andre teoretiske perspektiver i tankerne, især med fokus på samfundskritik for at forstå den stigende mistrivsel blandt unge. Dog har mine interviews ændret min tilgang og fokus i forhold til teorier. Det virker mere relevant at anvende teorier om stigmatisering, outsider og anerkendelse, da mine empiriske fund peger på begreber som stigmatisering, eksklusion, marginalisering og følelsen af at være *outsider*, som ofte er oplevelser inden for min målgruppe. Derfor vil mit teoretiske ståsted være i tråd med disse fund.

Derfor vil jeg søge inspiration fra teoretikere som Goffman, Howard Becker og Honneth i stedet for dem, der normalt anvendes til at forstå mistrivsel blandt unge i relation til præstationssamfundet. Dette skyldes, at de temaer, min valgte målgruppe fremhæver, ikke nødvendigvis afspejler det samme pres som det, en ung dansker oplever. Flygtninge kan opleve specifikke former for pres, herunder kulturelle barrierer, sprogbarrierer, samt følelsen af at være en "outsider" i samfundet og dermed det pres, der følger med at skulle bevise deres værd som flygtninge - som kan have væsentlig indflydelse på deres trivsel. Disse teoretikere er kendte for deres arbejde med at forstå og analysere sociale stigmaer, marginalisering og anerkendelse, hvilket giver et bedre grundlag for at forstå de udfordringer, som de unge i min målgruppe står overfor.

Jeg tager udgangspunkt i Axel Honneths anerkendelsesteori med fokus på informanternes manglende oplevelse af både retslig og social anerkendelse, som de har erfaret i forhold til deres tilknytning til samfundet og de privilegier, som resten af befolkningen nyder. Jeg undersøger, om informanterne har følt sig anerkendt eller krænket i deres møde med systemet og samfundet. Derudover anvender jeg Erving Goffmans teori om stigma med henblik på at undersøge informanternes oplevelse af at være stigmatiseret. Begge teorier bidrager til at belyse og give en bedre forståelse af, hvordan et ungt menneske, der kommer til Danmark med en anden baggrund

og i en vanskelig situation, kan opleve pres og udvikle mistrivsel, samt hvordan det opleves af informanterne og hvilken betydning det har for deres livssituation. Begge teorier er velegnede til at analysere systemets og samfundets indflydelse på, hvorvidt en ung flygtning kan opnå en vellykket tilknytning, og leve uden at blive mere udsat.

Erving Goffman

Erving Goffman var en canadisk-amerikansk sociolog, og hans sociologi fokuserer på de dagligdags interaktioner og sociale dynamikker, som vi alle støder på i vores liv.

Hans arbejde kaster lys over de måder, hvorpå et menneske i dette tilfælde målgruppen unge flygtningekvinder kan opleve marginalisering, stigmatisering og diskrimination i deres interaktioner med andre. For eksempel kan Goffmans begreber om at opretholde facader og spille skuespil for andre være særligt relevante for denne målgruppe af unge, der kan føle sig tvunget til at tilpasse sig eller skjule deres sande identitet for at undgå negativ opmærksomhed eller konfrontation.

Samfundet opstiller ifølge Erving Goffman måder at inddele mennesker i kategorier på, og det beslutter, hvilke egenskaber der skal opfattes som sædvanlige og naturlige for medlemmerne af hver af disse kategorier.

Når vi møder og står over for et fremmed menneske, vil vi ofte, baseret på deres udseende ubevidst, danne os en idé om, hvilken gruppe de tilhører, og hvilke egenskaber de sandsynligvis har. Vi bruger disse første indtryk til at skabe normative forventninger om, hvordan personen vil opføre sig, og nogle gange endda til at stille krav til dem, som vi mener er retfærdige. (Goffman, 2009, s. 43-44)

Et menneske kan blive reduceret fra at være et helt og almindeligt menneske til et fordærvet, nedvurderet menneske. At blive stemplet på denne måde indebærer et stigma, især når den pågældende derved bringes i meget stærk miskredit, og det indebærer en særlig uoverensstemmelse mellem den tilsyneladende og den faktiske sociale identitet.

Et individ, som kunne være blevet accepteret uden vanskelighed i almindeligt socialt samkvem, besidder en egenskab, der tiltrækker opmærksomhed, og som får de af os, der møder ham, til at vende os fra ham og se bort fra hans øvrige egenskaber. Han besidder et stigma og afviger fra vores forventninger på en måde, der gør ham uønsket. (Goffman, 2009, s. 54)

Dem af os, der ikke skiller os negativt ud fra de specifikke forventninger, der gælder ved en given lejlighed, anses for at være normale.

Den stigmatiserede betragtes som uønsket og nægtes ofte fuld menneskelig status, hvilket fører til, at de 'normale' omkring personen praktiserer forskellige former for diskrimination, hvilket igen begrænser den stigmatiseredes muligheder. De 'normale' overbeviser sig selv om, at den stigmatiserede person er underlegen og mindreværdig og udgør en fare for dem selv. (Goffman, 2009, s. 47)

Goffman skelner mellem tre forskellige former for stigma.

Den første er de 'kropslige vederstyggeligheder', som udgøres af fysiske deformiteter eller misdannelser.

Den næste er de 'karaktermæssige fejl', der ytrer sig som mangel på vilje, overdrevne lidenskaber, uhæderlighed eller lignende.

Den sidste er de 'tribale' eller slægtsbetingede stigma som eksempelvis religion, race eller nationalt tilhørsforhold.

Disse tre former for stigma hviler på den samme grundlæggende sociologiske mekanisme, hvor de tiltrækker opmærksomhed fra omgivelserne og resulterer i social afvisning samt manglende anerkendelse af andre potentielt positive egenskaber. Ifølge Goffman er de såkaldte 'normale' dem, der ikke er berørt af stigmaet. (Goffman, 2009, s. 20 og 46)

Goffman bruger begreberne 'tilsyneladende social identitet', der repræsenterer omverdenens umiddelbare klassificering af et individ, og 'faktisk social identitet', som refererer til de egenskaber, som individet i realiteten besidder. Han hævder, at der opstår en stigmatiseringsproces, når individets faktiske egenskaber forveksles med dets tilsyneladende egenskaber. Denne uoverensstemmelse resulterer i, at individet isoleres i samfundet.

Goffmann skelner mellem den miskrediterede og den 'potentielt miskrediterede'. Forskellen henviser til, hvorvidt en person er bærer af en afvigelse, som ikke lader sig skjule, eller om der er tale om en afvigelse, der ikke er kendt eller observeret af omgivelserne. Den potentielt miskrediterede kan forsøge at tilbageholde og udvælge bestemte informationer om sig selv med henblik på at holde sit potentielle stigma skjult for situationens øvrige deltagere.

Kodeordet er her 'informationskontrol'. Goffman refererer til dette som 'at passere' til at beskrive en sådan vellykket hemmeligholdelse af potentielt stigmatiserende egenskaber. (Goffman, 2009, s. 22-23)

Individet kan bestræbe sig på at fremstå som normal ved at korrigere sine "fejl" og tilpasse sig til samfundets normer. Desuden kan individet hemmeligholde information om sit stigma. Dette kalder Goffman for informationskontrol, hvilket er en form for overlevelsesstrategi, som det stigmatiserede individ har tilegnet sig for bedre at navigere i samfundet.

Den stigmatiserede praktiserer ofte informationskontrol, især når de 'normale' ikke er klar over de afvigende karaktertræk hos den stigmatiserede, hvis disse ikke er åbenlyse. I denne situation er den stigmatiserede potentielt miskrediteret. Når en persons stigma er kendt af de 'normale', betragtes den stigmatiserede som miskrediteret. Ved at kontrollere informationerne kan den stigmatiserede forsøge at opretholde sin status som potentielt miskrediteret.

Goffman forklarer også, at en person, der er synligt stigmatiseret, kan forsøge at håndtere sit stigma ved hjælp af forskellige reaktionsmønstre. Disse strategier er relateret til Goffmans begreber om 'ind-gruppen' og 'ud-gruppen', samt det, han kalder 'glorificering af stigma'.

Ind- og ud grupper

Ind-gruppen udgør en strategi til håndtering af stigma, hvor målet er at skabe afstand til, hvad Goffman kalder 'de normale' - altså de ikke-stigmatiserede individer. Her identificerer individet sig typisk med en gruppe af andre stigmatiserede personer, som ofte har en konfronterende tilgang til håndtering af sociale interaktioner med ikke-stigmatiserede individer. (Goffman, 2009, s. 153)

Der er også ud-gruppen, hvor det stigmatiserede individ forsøger at integrere sig i 'de normale' ved at stræbe efter at passere. Goffman forklarer, at det kan være udfordrende for en stigmatiseret person at overvinde sit stigma og blive betragtet som 'normal', og at det ofte kun vil være en overfladisk skin- accept. Individet kan forsøge at passe ind ved at være ærlig om sit stigma eller ved at efterligne de ikke-stigmatiserede, hvilket indebærer, at den stigmatiserede person forsøger at skjule sit stigma. Desuden kan individet forsøge at kontrollere den information, som den stigmatiserede sender ud omkring sig selv og sit stigma. (Goffman, 2009, s. 155)

Stigmatisering har nogle konsekvenser. De mennesker, som stigmatiseres, ekskluderes fra en række af de udfoldelsesmuligheder og den almindelige respekt, som tilkommer normale mennesker i samfundet. Mennesker, der er stemplede, vil opleve diskriminering og statustab, der igen - som en slags selvopfyldende profeti - fører til ulighed i sociale vilkår. For en borger, hvis familie er flygtet til Danmark, kan stigmatiseringen alene tage udgangspunkt i, at borgerens udseende afspejler denne familiehistorie. Borgeren risikerer alene på grund af sin hud-, øjen- og hårfarve at blive opfattet som kategorimedlem, og ikke som et unikt individ.

Howard S. Becker

Howard S. Becker fremhæves inden for symbolsk interaktionisme som en teoretiker, der har bidraget væsentligt til teoriudviklingen på området med sin afvigerteori.

Ifølge Becker skabes social afvigelse af sociale grupper ved, at disse opstiller regler, og når reglerne bliver overtrådt, skabes afvigelse, og en stempling som outsider finder sted. Becker bruger betegnelsen *outsider*, fordi det henviser til mennesker, som dømmes og udstødes af andre mennesker som værende afvigere, hvorved de kommer til at stå uden for den pågældende gruppe. (Bundesen, Christensen & Rasmusen, 2015, s. 56).

Becker understreger, at det ikke er stemplingen, der skaber den afvigende handling. Regelbruddet kommer altid før stemplingen. Beckers pointe er derimod, at man ikke kan forstå et afvigende fænomen uden også at inddrage de aktiviteter, som andre end den afvigende aktør udfører.

Når en person først er blevet stemplet som afviger, er der stor sandsynlighed for, at vedkommende bliver ekskluderet fra andre samfundsgrupper. Dette skyldes et samspil mellem den afvigende adfærd og offentlighedens reaktion på denne.

”Reaktioner på andres adfærd er dermed i højere grad bestemt af den mening, vi tildeler den, end af adfærden i sig selv. Sat på spidsen er en afviger i dette perspektiv ikke en afviger, før nogen har defineret individet som afviger” (Becker, 2005).

At have et afvigende træk har ofte en generaliseret symbolsk værdi, der generaliseres, således at folk automatisk antager, at personen også har andre uønskede træk, der anses for at være forbundet med det oprindelige. Afvigerens offentlige identitet ændres, hvilket har betydning for vedkommendes deltagelse i sociale sammenhænge og selvopfattelse.

Regler for afvigelse fastlægges på forskellige måder. Disse regler skabes af forskellige grupper, som kan have forskellige tilhørsforhold i forhold til klasse, etnicitet og kultur.

Ifølge Becker er der heller ikke altid overensstemmelse mellem reglerne; noget, der anses for acceptabelt i én sammenhæng, kan være helt uacceptabelt i en anden sammenhæng.

Stempling er hverken uskyldig eller harmløs som social mekanisme. Tværtimod kan det at blive stemplet som afviger virke som en slags selvopfyldende profeti, hvor det bliver svært for den stemplede at undslippe den negative mærkning, hvilket kan føre til bestemte handlingsmønstre, der resulterer i yderligere afvigende adfærd. (Bundesen, Christensen & Rasmusen, 2015, s. 57).

Ifølge Becker har afvigere én ting til fælles, og det er deres afvigelse. Dette kan skabe en følelse af skæbnefællesskab blandt dem, hvilket kan være grundlaget for væksten af en subkultur som også omtales af Goffmann som ind-gruppen.

Axel Honneth

Axel Honneth ser anerkendelse som et fundamentalt behov for mennesker. Han mener, at anerkendelse er en forudsætning for selvudfoldelse og et indholdsrigt liv. (Juul, 2016, s. 610).

Axel Honneth taler og skelner mellem 3 former eller sfærer for anerkendelse:

Den private sfære: Opnås i nære og kærlige relationer til individets primære netværkspersoner. Herigennem udvikles selvtilliden, hvilket er afgørende for individets udvikling samt kompetence for at indgå i venskaber og tætte relationer.

Den retlige sfære: Den retslige anerkendelse sker idet borgerne i et samfund er sikret ud fra lovgivningen.

Den solidariske sfære: Den solidariske sfære omhandler individets behov for accept og værdsættelse i dets indgående relationer med andre mennesker. Altså følelsen af det, at være en del af et fællesskab. Denne form for anerkendelse relaterer sig til det at blive værdsat af kulturelle, politiske og professionelle fællesskaber for sine unikke bidrag og præstationer, hvilket bidrager til en følelse af værdi hos den enkelte. Honneth fremhæver, at en person ikke kan opnå anerkendelse isoleret, men snarere er afhængig af andres bekræftelse for at kunne bekræfte og værdsætte sine egne selvopfattelser og dermed udvikle en sund identitet. Hvis betingelserne for denne anerkendelse bliver kompromitteret, kan det lægge pres på en persons selvopfattelse, og symptomerne herpå kan være sammenlignelige med dem ved depression (Honneth, 2003, s. 12-20).

Analyse

I dette kapitel vil de empiriske fund blive analyseret med afsæt i problemformuleringen.

Analysen er opdelt i to analyser, som tilsammen ønsker at besvare min problemformulering:

”Hvordan oplever unge kvinder med flygtningebaggrund at leve med midlertidig opholdstilladelse og hvordan navigerer de i omgivelsernes krav og forventninger?”

I det følgende afsnit vil mine syv informanternes oplevelser med at være i Danmark og være i besiddelse af midlertidig opholdstilladelse blive analyseret ved brug af de nævnte teorier.

Analysen er opdelt i to overordnede temaer, som tager udgangspunkt i de temaer, der dukkede op flest gange i respondenterne fortællinger. Jeg bemærkede under kodningen, at deres svar primært omhandlede deres flygtningestatus og bekymringer for fremtiden, hvilket berører emner som uvished og den midlertidige position, de befinder sig i. Dette udgør første del af min analyse. Den anden del udvælges også ud fra emnerne, især deres tilpasning til det nye hjem og ønsket om forståelse. Deres vilje til at kæmpe for bekræftelse og stræben efter at blive betragtet som normale er også centrale elementer.

Undervejs i analysen vil lovgivning, forskningsundersøgelser og andet relevant litteratur blive inddraget med et perspektiverende formål.

Første og anden del af analysen vil undersøge informanternes personlige rejser som langtidsboende med en midlertidig opholdstilladelse i Danmark, herunder deres oplevelser og udfordringer. Jeg vil undersøge, hvordan denne situation påvirker deres fremtidige planer og ønsker om mere stabilitet. Samtidig vil jeg se nærmere på, hvordan det påvirker deres følelse af tilhørsforhold og integration i det danske samfund, især efter at have boet her i mere end 5 år, samt de udfordringer, de møder med kategorisering og stigmatisering.

Førstedelen af problemformulering bliver besvaret i første del af analysen og anden del af problemformulering bliver besvaret i analysedel to.

- Første del af analysen vil beskæftige sig med informanternes oplevelser med den danske lovgivning, midlertidighed, og krav der bliver stillet af systemet. Denne første del af analysen dækker koderne: Flygtningestatus, midlertidighed og uvished.
- Anden del af analysen vil dykke ned i den sociale interaktion, der er grundlæggende for ageren i samfundet, samt det at blive sat i kategori og stigmatiseret. Denne del vil dække koderne: Ønsket om at blive forstået, kampen for at blive bekræftet og en generel stræben efter at blive betragtet som normal.

Jeg opdagede hurtigt, at der var en sammenkobling mellem de temaer informanterne berørte samt Goffmans teori om stigmatisering og begreber, hvilket jeg har forsøgt at opstille i nedenstående punkter:

- Kampen for anerkendelse og bekræftelse
- Ønsket om at blive forstået
- Kampen for at blive betragtet som normal

Disse overskrifter med underkategorier såsom egne - og forældrenes forventninger samt uddannelse vil blive berørt i analysen.

Sammenlagt har syv unge kvinder i forskellige stadier af deres liv med flygtningebaggrund bidraget med data til dette speciale. Mine informanter repræsenterer sammenlagt oplevelser af det at være ung flygtning med en uvished fremtid i Danmark.

Tilsammen vil begge dele af analysen belyse, hvordan flygtningene beskriver deres tilværelse i Danmark, med fokus på deres korte og midlertidige opholdstilladelse.

Analyse del I

I nærværende afsnit vil jeg undersøge informanternes fortællinger om deres tilværelse i Danmark, og hvordan de oplever at være i Danmark.

I mit oprindelige projektformål var jeg fokuseret på at undersøge det pres, som præstationskulturen pålægger unge flygtninge. Men i løbet af min empiriske analyse opdagede jeg et nuanceret billede, som jeg også har berørt i teoridelen af projektet. Det, mine informanter fremhæver, går ud over det typiske præstationspres, som vi kender fra tidligere forskning. Snarere drejer det sig om et komplekst miks af faktorer, der omfatter det pres, de føler på grund af deres midlertidige opholdstilladelse, en følelse af manglende anerkendelse og inklusion, følelsen af at være udenfor og stigmatiseret samt forældrenes forventninger blandt andet i forhold til uddannelse. Det er værd at bemærke, at uddannelsesvalget delvist er selvvalgt, da de har denne mulighed i Danmark. Dog eksisterer der også et andet aspekt, nemlig det forventningspres, der driver dem til at forfølge en uddannelse for at undgå at skuffe deres forældres forventninger, herunder forventningen om, at de skal indgå ægteskab som en del af deres kulturelle normer og traditioner. Alt dette udgør en kompleks og til tider overvældende byrde for disse unge mennesker, som forsøger at finde deres vej i et nyt samfund, samtidig med at de navigerer i deres egne personlige og familiære forventninger.

Midlertidighed

I dette afsnit vil jeg have fokus på flygtningestatus, midlertidighed og uvished.

Gennem interviewene har jeg identificeret gentagelser og udtalelser indenfor temaerne flygtningestatus og midlertidighed. Alle mine kvindelige informanters udtalelser hentyder til, hvordan deres baggrund og aktuelle status gør, at de som unge skal gøre et indtryk og performe en tak mere, for at opnå anerkendelse, succes og det niveau, der er forventet og knyttet til deres baggrund.

I år 2019 blev midlertidighed og hjemsendelse et fokuspunkt i udlændingeloven. Denne stramme ændring i udlændingeloven betyder så i mange sammenhænge for disse unge mennesker, at de direkte eller indirekte påvirkes af lovændringen, og at de er underlagt midlertidighed i en uvis årrække, imens de er unge og i færd med at finde deres vej gennem tilværelsen.

De seneste års mange stramninger og nuværende gældende regler på udlændinge- og integrationsområdet stiller de unge i en særlig position i forhold til, hvor lang tid de er underlagt en midlertidig opholdstilladelse, hvis de for eksempel vælger at tage en uddannelse, hvilket de

fleste vælger (Liversage og Christensen, 2017, s. 83). Konsekvensen af at et af kriterierne for at opnå permanent opholdstilladelse er tre og et halvt års beskæftigelse inden for de seneste fire år. Af denne grund kan de stadig have en årrække foran sig, før de kan leve op til beskæftigelseskravet og søge om permanent opholdstilladelse. Deres særlige position er med til at skabe en usikkerhed og uvished omkring deres fremtid. Midlertidigheden og kravene for at få permanent opholdstilladelse eller dansk statsborgerskab kan føles som et stort pres for den enkelte unge.

At arbejde imod en permanent opholdstilladelse er centralt i de unges håndtering af midlertidigheden og den medfølgende usikkerhed.

Uddannelse fremfor arbejde – Arbejde fremfor uddannelse?

Det som alle informanter i dette speciale har tilfælles og som fylder meget for dem, og som også kommer frem i bearbejdelsen af projektets empiriske materiale – det er deres baggrund, opholdsgrundlag og hvordan det stabile negativ politiske syn på mennesker med flygtningebaggrund påvirker.

I informanternes udsagn er det blevet tydeligt, at deres specifikke bekymringer vedrørende deres fremtid og liv, overskygges af det at være flygtning. Deres oplevelser af forventninger, krav og pres kommer til udtryk på adskillige måder og i forskellige kontekster.

Min første interviewperson Shabnam 25 år, diplomingeniørstuderende, udtrykker adspurg, hvad det betyder for hende at have flygtningestatus:

”Måske bliver jeg begrænset med hensyn til tiden, da jeg skal komme hurtigst muligt ind på arbejdsmarkedet for at søge om min permanente opholdstilladelse, i stedet for at læse videre, hvis jeg vil hellere gerne det”. (Shabnam)

Shabnam har midlertidige opholdstilladelse, som skal fornyes hvert eller hvert andet år. Shabnam har i en vis grad ikke medbestemmelse over, om hun skal læse videre, eller komme ud på

arbejdsmarkedet. Alt dette på grund af usikkerheden omkring hendes opholdstilladelse - om den bliver fornyet eller afvist.

Shabnam fortsætter og besvarer spørgsmålet:

”Nogle gange skal man tænke på ens sikkerhed i stedet for ens ønske om at læse videre. Selvom uddannelse er ens fremtid, så er uddannelse alligevel ikke nok til at få permanent opholdstilladelse”. (Shabnam)

Shabnam ønsker at få en permanent opholdstilladelse i Danmark. Dette kan dog være en kompliceret sag, når man er studerende. Det er frustrerende for Shabnam, at hendes uddannelse ikke rækker til at få permanent opholdstilladelse. Måske skulle hun have valgt at arbejde i stedet, så hun kunne sikre sig permanent ophold.

”Nu har jeg besluttet mig for at studere, men jeg bekymrer mig konstant over, om min midlertidige opholdstilladelse vil være en ulempe for mig, især da uddannelse ikke tæller som beskæftigelse. Og for at opnå permanent opholdstilladelse, er det nødvendigt at prioritere beskæftigelse”. (Shabnam)

Unge med flygtningebaggrund står, ligesom Shabnam, overfor et vanskeligt dilemma: enten at tage en uddannelse med risikoen for, at myndighederne tilbagekalder deres midlertidige opholdstilladelse, inden de når at kvalificere sig til at søge om permanent ophold eller at arbejde med henblik på at opnå permanent ophold.

Shabnam har valgt at gå uddannelsesvejen, med risiko om tilbagekaldelse af hendes midlertidige opholdstilladelse, hvilket påvirker hende psykisk:

”Hvis jeg skulle søge permanent opholdstilladelse skal jeg på en måde opgive alle mine drømme og fremtidige planer. For jeg vil jo gerne også læse videre. Og selvom hvis man vælger arbejde fremfor uddannelse, så er man jo ikke garanteret at få det. Det er noget man hele tiden tænker på.” (Shabnam)

Her udtrykker Shabnam, at selvom hvis man er i beskæftigelse, opfylder betingelserne og har opnået visse kriterier, er der stadig en vis usikkerhed forbundet med at opnå tidsubegrænset opholdstilladelse. Dette skyldes, at en ens opholdstilladelse kan blive revurderet og inddraget til en hver tid i løbet af gyldighedsperioden. Selv med tid tilbage af den aktuelle tilladelse, kan myndighederne sætte inddragelsesprocessen i gang, hvis de mener, at der er ændringer i hjemlandet. (udlændingelovens § 19, stk. 1, nr. 1, og § 11, stk. 2, pkt. 2, jf. § 19 a, stk. 1).

Shabnams udsagn: *”Så er man jo ikke garanteret at få det”* antyder, at hun ikke er sikker på, hvad resultatet af hendes valgte handling vil være. Det kan være svært for unge flygtninge som Shabnam at træffe beslutninger, når de ikke ved præcis, hvad der vil ske som følge af deres handlinger. Men nogle vælger alligevel en af konsekvenserne for at håndtere usikkerheden. Tilknytningen til Danmark jf. udlændingeloven § 19 a vejer ikke længere tungt ved vurderingen af opholdstilladelsens inddragelse. Det vil sige, at flygtninges beskæftigelse, uddannelse, og foreningslivet har ikke særlig stor betydning for forlængelsen af opholdstilladelsen.

Mine øvrige informanter berører også, hvilken indflydelse deres flygtningestatus og den korte, midlertidige opholdstilladelse har for dem, samt hvordan det påvirker dem. Min informant, Nasima, på 24 år, kommer også ind på, hvilken betydning hendes flygtningebaggrund har for hende, og hvordan det påvirker hende.

”Jeg oplever en høj grad af uvished i forhold til min opholdstilladelse, jeg har jo midlertidig opholdstilladelse. Det har hele min familie. Så usikkerheden er der jo. For hvad der sker om 3 år ved jeg jo ikke. Jeg lever i konstant uvished. Hver gang jeg skal forny min opholdstilladelse, frygter jeg for, om den bliver forlænget eller ej. Og hvad hvis ens bliver forlænget og ikke ens families. Det er stressende og frustrerende.” (Nasima)

Nasima oplever en betydelig grad af stress og frustration på grund af den konstante usikkerhed om sin opholdstilladelse. Hun føler sig fanget i en tilstand af konstant uvished, da hun ikke ved, hvad fremtiden vil bringe. Processen med at skulle forny sin opholdstilladelse forstærker hendes følelse af bekymring og frygt for afslag og ikke mindst adskillelse fra familien. Denne vedvarende følelse af usikkerhed og manglende kontrol påvirker hendes mentale velvære negativt og gør hendes hverdag mere belastende.

At blive adskilt fra ens familie på grund af forskellige opholdsgrundlag (Bregnbæk, Rytter, Mortensen, og Whyte, 2023, s. 80) er også noget, der fylder meget hos målgruppen. Min yngste informant, Hiba på 18 år, beskriver, hvordan hun og hendes forældre hele tiden følger med i de breve, de får, og hvad hvis de en dag får at vide, at de skal forlade Danmark, eller hvad hvis det er et af familiemedlemmerne, der får denne besked:

”Det er noget, vi hele tiden tænker på. Vi bliver hele tiden påmindet om det. Mine forældre er især påvirkede og bange for at blive sendt tilbage til Syrien. Vi holder konstant øje med vores e-boks for at følge med i alle de breve, vi modtager fra Udlændingestyrelsen. Når mine forældre åbner deres e-boks og ser, at det er fra udlændingemyndighederne, læser vi med frygt. Hvad hvis der står, at vores opholdstilladelse bliver inddraget, fordi myndighederne har vurderet, at der ikke er et gyldigt asylgrundlag og dermed intet beskyttelsesbehov. Vi lever vores hverdage med hvad hvis og hvad hvis og vores største frygt er, hvis en af os ikke længere får lov til at blive her” (Hiba)

Flere flygtninge får nu deres opholdstilladelse revurderet. Dette har især haft konsekvenser for eksempelvis flygtninge fra Syrien, specifikt Damaskus og Rif, da ifølge myndighedernes vurdering, er disse områder sikre at vende tilbage til. Dette øger risikoen for, at familiemedlemmer bliver adskilt under revurderingen af deres opholdstilladelser. (Bregnbæk, Rytter, Mortensen, og Whyte, 2023, s. 97)

Min informant, Kamilla, 25 år, studerer til daglig som social- og sundhedsassistent og arbejder sideløbende som DJ, hvilket er en usædvanlig profession for en afghansk pige. Kamilla udtrykker også tydeligt sine bekymringer angående sin midlertidige position og de udfordringer, hun oplever i den forbindelse:

”Faktisk, det er hårdt, fordi efter bare en bestemt tid skal jeg hele tiden søge igen, sende en ansøgning igen og bruger faktisk meget tid på at ringe. Jeg ringer hele tiden og står 2-3 timer i kø for at snakke med Udlændingestyrelsen om, hvornår min pas kommer, hvornår min opholdstilladelse kommer, så jeg kan rejse. Det er virkelig irriterende i forhold til midlertidig opholdstilladelse” (Kamilla)

Kamilla udtrykker frustration over den usikkerhed, der følger med at have en midlertidig opholdstilladelse. Hun udtrykker den besværlige proces med at skulle forny tilladelsen og den lange ventetid på at få svar fra myndighederne. Af denne grund føler hun sig irriteret over denne gentagne proces og ønsker klarhed over, hvad det betyder at have en midlertidig tilladelse. Den usikre periode skaber et tidsmæssigt pres i hverdagen. I mine informanternes tilfælde er den usikre periode to år, hvor myndighederne kan inddrage eller tilbagekalde deres tilladelse, hvis der opstår problemer, eksempelvis manglende opfyldelse af betingelserne for opholdet. Denne usikkerhed om, hvornår tilladelsen kan blive inddraget, skaber et tidsmæssigt pres i deres hverdag, da de konstant må være opmærksomme på deres status og bekymret for konsekvenserne af eventuelle handlinger eller fejltagelser. Dette pres kan påvirke deres mentale og følelsesmæssige velbefindende samt deres daglige rutiner og beslutninger.

Jeg interviewede min informant, Kamilla, sent i min projektskrivningsperiode. Kamilla er flygtet fra Afghanistan til Iran og derefter til Danmark. Hun ankom til Danmark i 2017. Som afghaner i Iran havde Kamilla begrænsninger; hun måtte ikke tage en uddannelse, tjene penge eller tage kørekort – i Kamillas egne ord *"vi måtte ingenting"*. At tage en uddannelse har været hendes drøm.

Da jeg talte med Kamilla under selve konferencen, fortalte hun mig, at hun snart bliver færdig med assistentuddannelsen og ønsker at læse til sygeplejerske. Men under interviewet med Kamilla kunne jeg mærke, at hun var fanget i et dilemma. Kamilla kom under interviewet ind på, at hun drømmer om at uddanne sig til sygeplejerske, men hun har endnu ikke besluttet sig for, om hun efter endt social- og sundhedsassistentuddannelse vil tage sin drømmeuddannelse eller være fuldtidsbeskæftiget på arbejdsmarkedet for at sikre sig en opholdstilladelse, som ikke engang er sikker.

"At tage en uddannelse, det var faktisk min drøm hele tiden, for eksempel som sygeplejerske, for eksempel at arbejde på hospitalet eller sådan noget. Men jeg kunne ikke det i Iran faktisk. Nu er jeg i Danmark, og her er jeg også begrænset, for jeg ved ikke rigtigt, om jeg kan eller skal fokusere på uddannelse efter at have fuldført social- og sundhedsassistentuddannelsen og gå efter min drømmeuddannelse, eller om jeg skal arbejde fuld tid, da jeg kan søge permanent opholdstilladelse" (Kamilla)

Lovgivningen spænder ben for unge med begrænset opholdsgrundlag, der bor i Danmark og har drømme om at uddanne sig.

”Det eneste problem her i Danmark er for eksempel, at Danmark forventer af udlændinge, at de direkte skal ind på arbejdsmarkedet. Men det er umuligt, hvis vi ikke kan tale dansk, hvis vi ikke forstår dansk, hvordan skal vi så gå direkte på arbejde? Så hvorfor kom vi til Danmark? Vi har brug for en uddannelse, selvom Danmark selv mangler rigtig mange sygeplejersker, assistenter, ingeniører, pædagoger og det hele. Men de vil have, at flygtninge kommer ind på arbejdsmarkedet. Jeg vil også gerne arbejde, men jeg vil uddanne mig og derigennem bidrage til de professioner, som Danmark mangler. Der er jo arbejdskraft tilgængelig i form af os unge, der er begrænset eller i venteposition. Men Danmark prioriterer at invitere fagprofessioner fra andre lande” (Kamilla)

Kamilla har boet i Danmark i 7 år og taler nogenlunde okay dansk. Da jeg spurgte hende om de udfordringer, hun oplever her i landet, begyndte hun sætningen med "det eneste problem". Med dette udtryk antydede hun dog ikke, at det er den eneste udfordring, hun står over for. Hun udviste faktisk taknemmelighed for at være i landet. Hendes svar indeholder dog en uddybning, der antyder, at der er andre udfordringer ud over det, hun nævner.

Regeringen har i januar 2024 indgået en bred politisk aftale, der sigter på at lette rekrutteringen af udenlandsk sundhedspersonale samtidig med at sikre en mere smidig autorisationsproces for læger og sygeplejersker fra udlandet (Regering, 2024). Her kommer Kamilla også ind på den modstridende prioritering i forhold til at løse arbejdsmanglen i landet. Kamilla ønsker at bidrage til det danske samfund og finde arbejde. Med paradigmeskiftet af 2019 har forskellige regler gjort det sværere for borgere, der er tildelt midlertidigt ophold i Danmark, både at uddanne sig og at ansøge om og opnå permanent opholdstilladelse. Hun føler sig frustreret over, at regeringen prioriterer at invitere udenlandske fagfolk til Danmark frem for at lette reglerne for dem, der ønsker at blive og uddanne sig i landet. Det frustrerer hende yderligere, at udlændinge forventes at gå direkte ind på arbejdsmarkedet, mens hun selv ønsker at bidrage gennem uddannelse. På den ene side ses en bevægelse mod en strammere udlændingepolitik, hvilket

vanskeliggøre uddannelse, beskæftigelse og ophold i Danmark for mennesker med flygtningebaggrund. På den anden side oplever flere sektorer udfordringer med mangel på faglært arbejdskraft, hvilket fører til iværksættelse af offentlige indsatser på både kommunalt og nationalt niveau med henblik på at rekruttere migranter. Kamilla påpeger, at denne prioritering kan opfattes som en modstridende prioritering i forhold til at løse arbejdskraftmanglen i landet.

Der kan argumenteres for, at reglerne har betydning for alle, der har ambitioner om at bo i Danmark i længere tid og samtidig har mod på at tage en uddannelse til gavn for både sig selv og det danske samfund. Dette er også formålet med integrationsloven - at bidrage til det danske samfund på lige fod med øvrige borgere i overensstemmelse med grundlæggende værdier og normer.

Imidlertid sætter den nye lovgivning og stramninger typisk dem, der er kommet til Danmark som unge eller unge voksne, i klemme og i en vanskelig situation. De nuværende regler tilskynder dem ofte til at tage lavtlønnet ufaglært arbejde i stedet for at uddanne sig. Dette skyldes, at uddannelse ikke vægtes eller tæller med, når de ansøger om permanent opholdstilladelse, som følge af de regler, Inger Støjberg fik vedtaget i begyndelsen af 2016. (Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, 2016). Derfor risikerer unge flygtninge, der ønsker at uddanne sig til f.eks. pædagog, socialrådgiver, ingeniør eller læge, at ende med at tage ufaglærte jobs.

Dette skaber en udfordrende situation, hvor unge som Shabnam og Kamilla kan være usikre på, om de skal forfølge en uddannelse, da det ikke nødvendigvis sikrer dem permanent ophold. Dette kan også påvirke dem, der overvejer at vælge en uddannelse, da usikkerheden om, hvorvidt uddannelsen vil blive anerkendt ved ansøgning om permanent ophold, kan afholde dem fra at forfølge deres uddannelsesmål.

At yde ekstra

Udover at berøre deres perspektiver på deres midlertidige situation og bekymringer i forhold til den usikre periode i landet samt myndighedernes krav om inddragelse eller nægtelse af deres opholdsgrundlag, hvilket de har fremhævet i deres besvarelser ved at beskrive det som udfordrende at være i uvished, udtrykker de også bekymring for konsekvenserne af deres

handlinger og fejltagelser, af frygt for at miste deres opholdstilladelse. Jeg stillede desuden følgende to spørgsmål "Føler du, at du skal præstere ekstra af den grund?" og "Oplever du, at det har særlig betydning for dig med disse forventninger, da du er flygtning?" for at afdække, om de som unge kvinder føler behov for at præstere mere på grund af deres baggrund og status.

Nouhal fra Syrien, som er 24 år og studerer medicin svarer således på ovenstående spørgsmål:

"Det at have flygtningebaggrund betyder, at jeg skal gøre eller vise ekstra for at få anerkendelse eller erkendelse i det nye land, som jeg nu kalder for mit eget land. Det at have flygtningebaggrund i sig selv vil jeg sige er en uønsket situation. Der er ingen mennesker, der ønsker at forlade deres land og ende i et andet land. Danmark er mit hjem. Jeg vågner op, går på universitetet og arbejder. Jeg føler faktisk, jeg gør præcis det, som man skal gøre, men jeg vil ikke undlade at sige, at på trods af at være integreret og gå på en høj uddannelse og klare mig – så føler jeg at flygtninge tit bliver mødt med negative blikke." (Nouhal)

"At gøre, vise og bevise EKSTRA" har været gentagede udsagn og citater fra mine informanter under interviewene ligegyldigt hvilket spørgsmål, der blev stillet i forhold til projektet. At gøre en ekstra indsats er et resultat af de særlige forventninger og krav, som personer med flygtningebaggrund står over for. Disse krav, især som jeg også har beskrevet ovenstående og i det foregående afsnit, kommer primært fra myndighedernes side og rettes mod denne ikke-indfødte målgruppe, forventninger fra forældrene samt egne ønsker om succes, nu hvor der måske er muligheden for at opnå det, som måske ikke var muligt i deres oprindelsesland. For at overkomme disse udfordringer føler mange sig nødsaget til at yde mere end andre. Dette skyldes ikke kun myndighedernes krav, men krav, som kan opstå på grund af barrierer, kulturelle forskelle, fordomme og diskrimination samt en følelse af ansvar over for ens familie og det samfund, man kommer fra, og en følelse af forpligtelse til at bidrage.

Denne minoritetsgruppe føler ofte, at de skal yde ekstra for at blive accepteret i Danmark, på trods af at de i forvejen følger og overholder de skrevne og uskrevne regler, der er i det danske samfund. Denne følelse af, at præstere, bestræbe og yde ekstra for at blive accepteret i Danmark

som også kommer til udtryk i Nouhals udtalelse ovenfor. Nouhal giver udtryk for, at det at være flygtning i sig selv er en uønsket livssituation, men ligeledes tydeliggør hun, at fra hendes side føler hun et tilhørsforhold til Danmark. Nouhal har skabt en hverdag i Danmark, hvor hun har tilegnet sig og behersker det danske sprog i tale og skrift og ligeledes formår at gå i gang med en videregående uddannelse, hvilket i fremtiden kan give hende mulighed for at komme i beskæftigelse og derigennem deltage aktivt i samfundet. Det er også formålet med integrationsloven, at flygtninge hurtigst muligt bliver deltagende, selverhvervende og ydende medborgere på lige fod med samfundets øvrige borgere. (Retsinformation, 2020). Nouhal gøre alt det en etnisk dansk borger i princippet gør - og som en flygtning bliver bedt om i integrationsloven-, udnytte sine evner og ressourcer for at blive selverhvervende og deltagende medborgere. Man kan sige, at Nouhal gøre alt det, der på skrift bliver set som værende integrerende.

Adgang til rettigheder

I mit projekt havde jeg ikke overvejet at fokusere på teorier, der berører betydningen af tilhørsforhold og adgang til rettigheder, som findes i det land, man er, men empirien har fremhævet informanternes følelse af tilhørsforhold til landet og betydningen af at ikke have de samme rettigheder, som øvrige borgere. Derfor vil jeg nu inddrage dette aspekt, uden at gå for dybt, denne gruppes oplevelse af at være danske, men alligevel opleve begrænsninger i adgangen til de rettigheder, som danske statsborgere har.

Jeg vil trække kort på Yuval Davis begreber Sense of belonging og Sense of Politics for forklare forskellen mellem individets følelse i et land og de politiske regler, der markerer, hvilke rettigheder ikke-indfødte individer har adgang til.

Sense of belonging: Tilhørsforhold handler om følelsesmæssig tilknytning.

Sense of politics: Tilhørs-politik handler om en skillelinje for, hvem, der er "inde" og hvem der "ude".

Ens tilknytning og tilhørsforhold, altså "Sense of belonging", i dette tilfælde, hvordan denne gruppe føler sig som en af del af det danske samfund kan have relation til "politics of belonging"

(Yuval-Davis, 2006). Danmark er for Nouhal hendes hjem. Hun har et stærkt tilhørsforhold til Danmark, men hun er bevidst og opmærksom på, hvordan flygtninge opfattes og er blevet målgruppe for visse tiltag og markører af problematisk anderledes hed. Tilhørsforhold afgøres også af, hvordan de gives værdi og vurderes.

Endvidere udtrykker Nouhal sig således omkring tilhørsforhold:

”Jeg har gået i dansk skole, er startet på en uddannelse og jeg føler mig dansk, men alligevel kan jeg ikke blive rigtig dansker, før jeg får dansk statsborgerskab eller består indfødsretsprøven, men inden da skal jeg jo søge permanent opholdstilladelse, og hvornår får jeg det, det jeg jo heller ikke. Man får jo at vide, at man først skal bevise, at man er god nok, og det er det, der får mig til at føle mig måske fremmed altså sådan fremmedgjort, du ved, i stedet for at føle mig inkluderet. Jeg er måske stadig ikke en del af ”os” endnu.” (Nouhal)

Nouhal udtrykker her hendes individuelle tilhørsforholdsfølelse, at føle sig dansk, men i ovenstående udtalelse kommer tilhørs-politik også frem, da på trods af, at have denne følelse til landet, så er der nogle regler, der er politisk bestemt, som klart markere og ekskludere fra de rettigheder de indfødte har, herunder statsborgerskab, som giver retten til at have nogle særlige rettigheder og privilegier, man kan sige, at det giver ”en plads i verden”, og en form for sikkerhed igennem dets medlemskab, og dem der ikke har det, er afskåret helt eller nyder det kun i begrænset omfang. (Korsgaard, 2008, s. 24-25)

Begrænset adgang til visse rettigheder er noget, der nødvendiggør, at denne målgruppe gennemgår lange administrative processer, modtager afvisninger eller vælger en alternativ vej.

Min informant, Mina på 23 år, som også kommer fra Afghanistan og er uddannet socialrådgiver udtrykker de barrierer, hun støder i hendes liv på grund af hendes opholdssituation.

Mina er jobsøgende og har ønsker om at starte på en kandidatuddannelse, men vil ikke tage risikoen for, at myndighederne tilbagekalder hendes opholdstilladelse, inden hun når at kvalificere sig til at søge permanent opholdstilladelse gennem arbejde. Mina kalder sig selv for aktivist. Hun brænder og kæmper for kvindernes rettigheder. Mina er en del af DFUNK - Dansk Flygtningehjælp Ungdom.

”Der er mange ting, som jeg ikke kan på grund af min baggrund og det giver mig stress og presser mig. Jeg interesserer mig meget for det danske samfund og integration, men en som mig, som har gået i skole og er færdiguddannet har stadig midlertidigt ophold i Danmark. Og det er jo problematisk. Man har ikke de samme rettigheder som ens venner og kammerater. Der er mange ting, jeg ikke kan.....For eksempel, jeg går meget op i politik, men jeg har ikke stemmeret, hvis jeg skal ændre noget i landet, det kan jeg ikke.” (Mina)

Efter at have levet i Danmark i mere end 5 år, have fuldført en uddannelse og være aktiv, så har Mina stadig ikke ret og adgang til at deltage i politiske processer gennem blandt andet valgbarhed og stemmeret. Af denne årsag kan Mina ikke vælge de politiske repræsentanter, der skal træffe beslutninger på hendes vegne, hvilket hun beskriver som forbundet med for pres. Her kan man sige, at Politics of belonging har en stor indflydelse på Mina's forståelse af sin position i Danmark.

Begrænsede adgang for privilegier og påvirkningen af midlertidig opholdstilladelse i det daglige liv og fremtidsplaner er noget, Kamilla også oplever. Adspurg, hvordan midlertidig opholdstilladelse påvirker hendes daglige liv og fremtidsplaner, svarer hun således:

”Det påvirker lige nu mit uddannelsesforløb, fordi næste praktik, vi har på hospitalet, hvor vi fik et tilbud, for eksempel i Afrika. Men kun på grund af, at jeg ikke har en permanent opholdstilladelse eller dansk pas, kan jeg ikke rejse. Jeg kan ikke tage min praktik derovre, selvom det er mit ønske. Jeg vil gerne tage en praktik på et hospital uden for Danmark, men det kan jeg ikke. På grund af midlertidig ophold giver de mig ikke visum”(Kamilla)

Kamilla's manglende statsborgerskab og visumkrav forhindrede hende i at rejse og deltage i praktik i udlandet. Imidlertid blev hun på grund af disse begrænsninger nødt til at finde en alternativ løsning.

De valg, der træffes i midlertidighedsperioden varierer, der er nogen, der løber risikoen og går efter deres drømme og prøver på at få en uddannelse, men der er også nogen, der ikke tør, at tage den chance og prioriterer deres sikkerhed mere. Min sidste informant, Marwa, som jeg mødte gennem Kamilla, også sent i min opgaveskrivning, har valgt at forfølge reglerne for at sikre sig en

mere sikker fremtid. Marwa og Kamilla har gået i sprogskole sammen, men har valgt to forskellige måder at håndtere usikkerheden på, mens Kamilla er stadig, er usikker på, om hun vil uddanne sig efter endt assistentuddannelse, har Marwa valgt, at følge det, der forventes af hende. Hun har siden endt sprogskole arbejdet på et plejehjem. Marwa kommer fra Syrien og har boet i Danmark i 6 år.

Da jeg spurgte Marwa, hvilken betydning hendes baggrund havde og om det vil gøre en forskel med eller uden uddannelse, svarer Marwa:

”Jeg er meget glad for at være i Danmark. Det at være i sikkerhed er det bedste for mig og min familie. Vi vil gøre alt for at blive i Danmark, og jeg synes, at det også ok at gøre sig fortjent til at have adgang til noget, men det er selvfølgelig svært at være sikker på, om vi kan blive her eller ej, fordi reglerne ændrer sig hele tiden og jeg ved ikke hvornår jeg får et brev, der siger, du skal ud af Danmark. Jeg er hele tiden bange, det er også derfor jeg har valgt at arbejde i stedet for at tage en uddannelse, selvom jeg altid har ønsket at være en lærer.”(Marwa)

Marwa er bevidst om, at når man kommer til et nyt land, er det nødvendigt at gøre sig fortjent til visse rettigheder, men det er uvisheden, der plager hende, ligesom det er tilfældet for de andre. På trods af, at uddannelse er vigtigt, fortrækkes beskæftigelse for at gøre sig fortjent til permanent forblivelse. Da jeg talte med Kamilla og Marwa, opdagede jeg, at de forventninger, som måske størstedelen af forældre med anden end dansk baggrund har og som deres forældre også havde til dem, er blevet tydelige mindre efter deres indrejse til Danmark. Dette kunne muligvis skyldes de stramme regler på udlændingeområdet, hvilket får forældrene til at foretrække eller formindske deres forventninger i forhold til børnenes uddannelsesvalg.

Alle mine informanter giver også udtryk for en dybere følelse af eksklusion, som de konfronteres med i deres dagligliv, og deres stræben efter at overvinde denne følelse og blive en del af det "normale" samfund, de lever i. Dette vil jeg nu uddybe yderligere i min anden analyse-del.

Analyse del II

Denne del af analysen vil fokusere på den sociale interaktion, der er grundlæggende for handling i samfundet. Analysen vil se nærmere på de oplevelser og udfordringer, unge kvinder med flygtningebaggrund står over for i forbindelse med kategorisering og stigmatisering i samfundet, hvilket forstærker deres følelse af fremmedgørelse samt øger deres ønske om at blive forstået, kampen for anerkendelse og stræben efter at blive betragtet som normale, hvilket også gennemgår og dækker koderne:

Ønsket om at blive forstået

Kampen for at blive bekræftet

En generel stræben efter at blive betragtet som normal.

Her vil det teoretiske valg blive belyst nærmere i forsøget på at beskrive deres udfordringer samt håndtering.

På tværs af informanterne ses fortællingen om manglen på anerkendelse, hvilket ifølge Axel Honneth er et fundamentalt behov og forudsætning for selvudfoldelse og et indholdsrigt liv (Honneth, 2003). Axel Honneth skelner mellem 3 former eller sfærer for anerkendelse, hvoraf to af dem er den solidariske anerkendelse eller sfære og retlige sfære. Solidarisk sfære handler om anerkendelse fra politiske, kulturelle og arbejdsmæssige fællesskaber, hvor individet anerkendes for særlige præstationer og evner, der medfører, at individet føler sig værdifuldt. Individet kan ifølge Honneth ikke opnå anerkendelse på egen hånd, men er derimod afhængig af andre for at blive anerkendt og bekræftet i de forestillinger, det har om sig selv for at udvikle en velfungerende identitet. Hvis individets anerkendelsesbetingelser kommer under pres, udgør det et pres på individets selvopfattelse og selvforhold, og symptomerne kan ligne depressionens (Honneth, 2003, s. 12-20).

Informanterne føler sig ikke anerkendte inden for den retslige sfære. Deres oplevelse af begrænsede muligheder for livsplanlægning, medfører, at ikke føler at have samme muligheder og rettigheder som andre mennesker i Danmark.

”Lige nu kan jeg ikke det de andre danskere og også flygtninge, der har dansk pas kan, derfor arbejder jeg hårdt, så jeg også en dag kan. Jeg kan håbe, men ikke planlægge min fremtid 100 % ligesom andre. Min kollega fra Ukraine kan faktisk rejse, hun kan lidt mere, selvom hun også ikke har permanent opholdstilladelse”. (Marwa)

Her udtrykker Marwa sig om den begrænsede livsplanlægning. Marwa pointerer ulighed og forskelle mellem mennesker. Hvor nogle mennesker har og kan, er andre mennesker der ikke har adgang til for eksempel ressourcer og muligheder. Marwa påpeger ligeledes, at mennesker som hende, som har samme opholdsgrundlag, men kommer fra et andet land som for eksempel Ukraine, kan lidt mere.

I forlængelse af den første analysedel, som berører informanternes midlertidige position og den restriktive lovgivning samt de udfordringer, de oplever i den forbindelse, samt Marwas citat om, at mennesker med midlertidig opholdstilladelse afhængigt af hvor de kommer fra også har adgang til forskellige privilegier, vil jeg nu fremhæve et andet punkt, som mine informanter har udtrykt gennem deres fortællinger - nemlig dobbelthed og forskelsbehandling i lovgivningen.

Da jeg under interviewet spurgte Kamilla om, hvorvidt hun var blevet konfronteret med repatriering, svarede Kamilla, at allerede den første dag og under samtalen med kommunen, blev hun informeret om og spurgt, om hun ville tilbage til Afghanistan, hvilket gjorde hende ked af det.

”Da vi kom til Danmark, fortalte kommunen os, hvis du kan komme tilbage til Afghanistan, så vil du få penge fra Danmark, også kan du ikke komme tilbage til Danmark. Jeg blev meget ked af det. Jeg er lige kommet til Danmark, jeg har været her kun en dag, jeg kunne ikke forstå hvorfor de fortalte mig om det. Hvorfor blev jeg så accepteret i Danmark, hvorfor kom jeg til Danmark? Første dag siger de til mig, hvis du gerne vil tilbage, så får du penge, så du må gerne tilbage. Altså Jeg synes det er meget ubehageligt” (Kamilla)

Her udtrykker Kamilla, at allerede den første dag og første samtale med systemet, blev hun konfronteret med spørgsmålet om, hvorvidt hun ønskede at vende tilbage til Afghanistan. Dette

gjorde hende ked af det og gav hende en følelse af, at Danmark ikke ønskede hende, og at hun ikke var accepteret.

”For eksempel blev mine forældre vejledt om noget, der hedder hjemrejse. De var meget påvirkede af det. Man vil hele tiden gøre noget ekstra, så man kan være en del af fællesskabet. Deres sagsbehandler sagde, at mine forældre kan få et stort beløb, også kan vi rejse tilbage, men det er jo mærkeligt, for hvis der var fred, så havde man jo ikke forladt sit land. De var meget påvirkede af det. Man vil hele tiden gøre noget ekstra, så man kan være en del af fællesskabet, men allerede fra starten får man at vide, at man er fremmed.”(Marwa)

Fra ovenstående citat kommer det til udtryk, at påmindelsen om tilbagerejse i begyndelsen af integrationsforløbet, hvilket sagsbehandlerne ifølge lovgivningen er forpligtede til at vejlede om hjemsendelse ved hver samtale, forstærker følelsen af fremmedgørelse hos målgruppen. Med udgangspunkt i Goffmans teori om stigma, oplever målgruppen stigmatisering som uønsket, de bliver opfordret til at rejse hjem igen og får at vide, at de bliver betalt for at rejse til deres hjemland, og det viser, hvordan de bliver betragtet som uønsket i samfundet. (Goffman, 2009). Stigma er ifølge Goffman en negativ egenskab, som mennesker får tillagt af omgivelserne. De bliver set som noget negativt og mindreværdigt. På trods af, at det er fastlagt i lovgivningen, at vejledningspligten gælder for alle omfattet af repatrieringslovens målgrupper, er det ikke alle flygtninge, der får vejledning om det. For eksempel giver særloven anledning til forskellig sagsbehandling med undtagelser i arbejdet med flygtninge, som også er omfattet af integrationsloven. Personer omfattet af særloven kan, ud over vejledning om repatriering, rejse frem og tilbage til hjemlandet uden at påvirke integrationsforløbet eller deres opholdstilladelse. Derimod kan flygtninge fra Afghanistan og Syrien ikke rejse uden at det kan have konsekvenser. Her er der tale om den tribale stigma. Tribale stigma som kan være race, religion og nationalt tilhørsforhold. (Goffman, 2009). Det kommer også til udtryk, at informanterne oplever tribale stigma, hvilket viser sig i oplevelsen af, hvordan det at komme fra Afghanistan og Syrien er noget andet end at det komme fra Ukraine.

Her kommer det til udtryk gennem forskellen i lovgivningen rettet mod og mellem flygtninge, som Marwa også påpeger. Dette kan have en indvirkning på flygtninges muligheder for anerkendelse i den retslige sfære. Ulighed i retssystemet ifølge Honneth kan føre til en mangel på anerkendelse som ligeværdig medborger med lige adgang til samfundet. (Honneth, 2006). Marwa oplever, at forskelsbehandlingen og uligheden også er med til at tydeliggøre, at man er mere uønsket. Ulighed kan føre til outsider og fremmedgørelsesfølelse.

Fremmedgørelsesfølelse

På tværs af informanterne italesættes en oplevelse af stigmatisering og outsider i deres interaktion med andre. Det er især i sociale sammenhænge, hvor fokuset rettes mod forskellen.

Kamilla har under sin praktikforløb oplevet at blive holdt udenfor og gjort grin af, på grund af sine sprog- og udtalevanskeligheder. Kamilla beskriver således om hendes oplevelse i praktikperioden, hvor hun blev holdt udenfor:

”De var alle sammen danskere, og jeg var den eneste udlændinge. For 1 eller to år siden kunne jeg ikke tale flydende dansk, jeg kunne ikke udtale ordene præcise på grund af at jeg at jeg havde været i Danmark i kort periode. De grinte af mig fordi jeg ikke kunne udtale ordene ligesom dem og nogle gange talte de dårlig om mig. De opførte sig anderledes med mig” (Kamilla)

Her kan man ud fra Beckers teori antage, at Kamilla befandt sig som en outsider i praktikforløbet, hvor hun blev dømt og udstødt af sine kollegaer, som værende afvigere, hvorved hun følte sig udenfor den pågældende gruppe. (Bundesén, Christensen & Rasmusen, 2015, s. 56).

”Jeg var til et vikarjob på et tidspunkt, hvor jeg skulle give mad til nogle borgere, der var noget oksekød, hvor en hjælper spurgte hvad det var jeg havde. Jeg sagde oksekød, selvom hun forstodet hvad jeg mente, så gentog hun flere gange hvad siger du hvad siger du imens jeg var i gang med at give mad til borgere? Da jeg havde svært ved at udtale kød og hun grinte foran 10 andre

medarbejdere på mig. Jeg blev meget ked af det og græd og gik på kontor og talte med lederen og fik det dårligt” (Kamilla)

”Da jeg gik i lidt mindre klasser, så kan jeg huske, at de ikke rigtig gad at være i gruppe sammen med mig. Og selvom jeg blev sat i gruppe sammen med dem, så synes jeg ikke rigtig, at mine ord blev taget seriøst, måske var det fordi de ikke rigtig troede, at jeg var lige så god som dem fordi jeg kom fra Syrien. jeg kan også huske, at i starten, så var der heller ikke nogen der ville være sammen med mig i pauserne, derfor gik jeg hen til anden syrisk pige, der gik i parallelklassen” (Hiba)

Hibas baggrund og Kamillas manglende danskkundskab skiller dem ud fra andre personer i kategori, hvori de indplaceres. De 'normale', som ikke bærere af stigmaet, er bekendt med Hiba's baggrund og Kamillas manglende danskkundskaber, hvilket ses som en svaghed i deres øjne. Derfor kan Hiba og Kamilla i denne situation betegnes som en miskrediteret, da de ikke kan skjule det.

Hiba følte sig ikke som en del af klassens fællesskab, så hun opsøgte kontakten med pigen fra parallelklassen, som også kom fra samme land som hende. Her følte hun sig accepteret. Jf. Honneth kan man sige, at Hiba har haft mangel på solidarisk anerkendelse, da hun ikke blev inkluderet i fælleskabet (Honneth, 2003).

Mennesker, som stigmatiseres, ekskluderes fra en række af de udfoldelsesmuligheder og den almindelige respekt, som tilkommer normale mennesker i samfundet (Goffman, 2009, s. 22). Kamilla nævner et andet eksempel, hvor hun blev begrænset i forhold til udfoldelsesmuligheder.

”Hvorfor tager du assistentuddannelse, du skal bare tage hjælperuddannelse. Du kan ikke klare det. Det sagde de hele tiden og jeg tænkte, at ja måske er jeg dum, måske kan jeg ikke klare det, måske har de ret. Men jeg prøvede og bestod faktisk eksamen med et 10 og ringede til min gamle uddannelseskonsulent og fortalte hende, at jeg er kommet ind og har bestået med et 10 tal” (Kamilla)

Her udtrykker Kamilla, hvordan hendes uddannelseskonsulent rådede hende til at ikke tage assistentuddannelse, men hjælperuddannelse, da hun ikke troede på hende.

Med udgangspunkt i denne antagelse udøver de normale ifølge Goffman forskellige former for diskrimination, hvorved den stigmatiserede bliver begrænset i sine udfoldelsesmuligheder.

I Kamilla's tilfælde oplever hun, at hun bliver tvunget til at handle og forstå sig selv ud fra uddannelseskonsulentens perspektiv. Stigmatisering, som Kamilla oplever, har delvist ført til, at hun har internaliseret en opfattelse af sig selv som mindre værdifuld. (Goffman, 2009, s. 25-27). Når udfoldelsesmuligheder er begrænsede, opstår der en længsel efter anerkendelse. Alle informanter har længsel efter anerkendelse. Ifølge Honneth er anerkendelse et grundlæggende menneskeligt behov. Anerkendelse er en grundbetingelse for det gode liv og selvrealisering. (Juul, 2016, s. 610). Man kan sige, at Kamilla, Hiba og Marwa føler sig krænket i denne sfære, da de ikke kan få lov til at være en del af det fællesskab, de ønsker. De bliver eksempelvis ikke på samme måde anerkendt og behandlet, ikke kun grundet deres flygtningestatus, men også deres kultur, etnicitet og mellemøstlige baggrund.

Et andet sted, hvor Kamilla også føler sig holdt ud og bliver kategoriseret, det er i forbindelse med hendes anden profession, nemlig som DJ.

Da Kamilla fortalte, at hun også var DJ, spurgte jeg indtil hvordan hun bliver taget imod og set i den afghanske kultur. Kamilla udtrykker sig således:

”I min kultur, faktisk især i afghansk kultur. Det er hårdt meget hårdt. De snakker meget dårligt om mig fordi de siger hun er dj. Det er fordi de kan ikke forstå hvad det betyder det. De tror det er bare en pige som gør alt, men de forstår ikke om kunst. De bagtaler mig.” (Kamilla)

Kamilla udtrykker, at der også er et pres i forhold til ens valg af profession, da ikke alle professioner bliver set som værdifulde og gode. Kamilla føler sig stigmatiseret inden for sin egen kultur på grund af sin profession.

Goffmans stigma-teori er interaktionistisk. Fokusset er på interaktion, på handlinger mellem det stigmatiserede individ og den stigmatiserende omverden.

Ud fra Goffmans teori kan man sige, at Kamilla her også bliver reduceret fra at være et helt og almindeligt menneske til et fordærvet, nedvurderet menneske. At blive stemplet på denne måde indebærer et stigma, især når den pågældende derved bringes i meget stærk miskredit. Her betragtes Kamilla som uønsket, hvilket fører til, at de 'normale' omkring hende praktiserer forskellige former for diskrimination, hvilket igen kan begrænse hendes muligheder. De 'normale' overbeviser sig selv om, at den stigmatiserede person er underlegen og mindreværdig og udgør en fare for dem selv. (Goffman, 2009, s. 47). Kamilla bliver stigmatiseret i begge kulturer, både i majoritetssamfundet og den minoritetsgruppe, hun indgår i.

Navigere i omgivelsernes forventninger

På trods af at have oplevet og at blive betragtet som fremmede og afvigende, har de ikke mistet håbet, hvilket kommer frem i mine informanternes udtalelser. Dette har givet dem håbet og styrken til at stå op og kæmpe, og de kæmper stadig for at opnå bekræftelse. Dette viser, hvordan de håndterer og navigerer udfordringerne ved at være flygtninge med midlertidig opholdstilladelse og finde deres plads i samfundet, selvom de bliver mødt med strenge regler. Mine informanter beskriver, hvordan afvisning samt krav og forventninger både mindsker og forstærker deres vilje til at yde en ekstra indsats. De kæmper endnu hårdere for at vise, at de kan klare det. For eksempel demonstrerede Kamilla sin beslutsomhed ved at komme ind på en uddannelse, hvilket hun viste over for sin vejleder.

”Selvom jeg bliver ked af det, når der er så mange forventninger, eller når de andre griner af mig, eller taler grimt, så gøre det mig stærkere og måden jeg håndterer det, det er at vise dem, at jeg kan og jeg arbejder ekstra hårdt” (Kamilla)

”Hver gang jeg hører om at lovgivningen bliver endnu mere hårdere eller når min forældre kommer hjem efter at have talt med deres sagsbehandler og at deres sagsbehandler har spurgt dem om de vil rejse tilbage til Syrien, eller når man hører, at dem der er på kontanthjælp, kan ikke få permanent opholdstilladelse, så prøver jeg hele tiden på at gøre mere og jeg er glad for at jeg har et arbejde” (Marwa)

”Der er så meget snak om stramninger i nyhederne. Det virker som om, man altid skal være forberedt på noget nyt. På den ene side hører man politikere sige, at dem, der kan og vil, må gerne blive. Men på den anden side kan stramninger og paradigmeskift ramme alle, selv dem der virkelig vil. Jeg gør altid mit bedste, både på arbejdet og andre steder. Jeg tager ekstra vagter og melder mig næsten aldrig syg. Måske er det også for at bevise, at jeg er god nok, ligesom alle andre”.
(Hiba)

Målgruppen gør noget ekstra, så de kan blive en del af fællesskabet, hvilket peger i retning om at de prøver at passere som en del af gruppen. Goffman har begrebet ”at passere” til at beskrive hemmeligholdelse af potentielt stigmatiserende egenskaber. Man præsterer for at være normal. For andre unge gælder det at være exceptionelt men her handler det om at undslippe stigmatiseret identitet og på den måde passere som normal, det er det man drømmer om. (Goffman, 2009). Når jeg skriver ”andre unge”, henviser jeg til unge med majoritetsbaggrund i præstationssamfundet.

Ud over at de unge føler, at de skal præstere i samfundet, få en god uddannelse, såvel som et godt arbejde og permanent ophold. Oplever de også et pres i deres privatliv, da idealet er at opnå 'det gode liv'. Jeg vil i forbindelse med dette komme ind på underkategorier, såsom egne forventninger samt forældrenes forventninger.

Spørgsmålet om hvad det gode liv indebærer, har jeg inddraget i mine spørgsmål til mine informanter med flygtningebaggrund.

Forinden jeg kommer ind på egne forventninger og forældrenes forventninger, vil jeg kort præsentere et begreb. I forbindelse med min datasøgning kom jeg frem til fænomenet og begrebet ”minoritetsstress”. Kort og godt betegner begrebet den stress man får når man bliver stemplet som værende anderledes.

Minoritetsstress

Minoritetsstress betegner, ifølge en artikel kaldet ” Minoritetsstress – begrebet, dets anvendelighed og potentiale” af Iram Khawaja, de særlige belastninger der gør sig gældende, når

man lever som minoritet i et samfund. En oplevelse af at man ikke er velkommen, at man føler sig udenfor, eller at man konstant bliver set som en, der ikke hører til.

”Når man taler om minoritetsstress, er der fokus på de strukturelle og sociale forhold og dermed de samfundsmæssige normer og praksisser, som skaber nogle grupper og individer som ’forkerte’; ’mindre velkomne’ og dermed som andetgjorte. Dette får både personlige og samfundsmæssige konsekvenser, såsom social og sundhedsmæssig ulighed og skæv adgang til arbejdsmarkedet.”
(Khawaja, 2022, s. 93)

Denne form for stress kommer til syne i en af mine informanternes udtalelser:

”Jeg synes, at det eneste man fokuserer på i Danmark, de er den negative side af at være flygtninge. Man hører kun det negative i nyheder. Når jeg læser aviser og hører politikerne, så føler jeg mig fremmed og man kan også føle lidt mindre værd end andre mennesker. Jeg synes, at man bliver behandlet lidt som en samfundstaber. Man tænker hele tiden om der er igen noget i nyheder eller politisk tiltag rettet imod de ”problematiske flygtninge”? I perioder må jeg holde mig fra nyhederne og tage en pause - da det påvirker mig, det giver sådan stress.” (Nasima)

Ovenstående udtalelse belyser, at noget af min informants pres kommer fra den offentlige debat og den måde minoriteter bliver set på ude i samfundet. Stigmatiseringen giver anledning til minoritetsstress.

Syn på islam og muslimer

Rytter og Pedersen belyser i deres bog *”Islam og muslimer i Danmark”*, hvilke konsekvenser det ændrede syn på islam og muslimer har haft for det danske muslimers hverdagsliv og samfundsdeltagelse og hvilke nye betingelser og forventninger man i dag konfronteres med som muslimsk borger i Danmark. Da alle mine informanter, er flygtninge fra Mellemøsten, har de også oplevet at blive konfronteret med de betingelser, der er specifikt rettet mod dem.

”Som en ung pige med flygtningebaggrund og en pige, der har tørklæde på – så føler jeg, at man skal bevise vise, at man er en tak bedre eller man skal kæmpe et tak mere – fordi du bliver aldrig set som Maria, som bare kommer ind. Hun er bare god, fordi hun er bare en almindelig pige, fordi

hun kan bare. Men du så kommer ved siden af Maria, så skal du lige kæmpe en ekstra gang i skolen, også i forhold til arbejde. ” (Hiba)

Hiba beskriver, hvordan hun ikke kun på grund af hendes baggrund, men også på grund af hendes beklædning, skal udrette ekstra for at få accept fra omgivelser. En del unge flygtningekvinder møder fordomme og diskrimination på grund af deres påklædning. Dette kan medføre til en øget form for angst i forhold til deres fremtidige liv på arbejdsmarkedet og de udfordringer de kommer til at møde. I en ny artikel fra TV2 Echo- eksperiment vises det, hvordan en ung tørklæde bærende kvinde bliver afgrænset på arbejdsmarkedet grundet hendes hovedbeklædning. (Tv 2). Artiklen henviser også til en ny rapport fra Institut for Menneskerettigheder, hvor der fremgår, at over 8 ud af 10 minoritetsetniske individer vidner at have oplevet diskrimination og fordomme grundet deres etnicitet inden for det seneste år. (Koob, Skibsted, Brygger, Manili og Andreasen, 2023, 6) Hiba kommer ind på uddannelse, hvordan hun skal gøre ekstra for at få måske samme accept som 'Maria' ville få.

”I forhold til skole skal du vise, at du taler og skriver ligeså godt som de andre. Man er jo ligeså klog som de andre, men man skal kæmpe ekstra. Jeg sidder flere timer om dagen udover det jeg skal læse fordi man skal bevise, at man er god nok. ”(Hiba)

Med dette citat vil jeg nu vende tilbage til det pres unge kvinder oplever i forbindelse egne forventninger og forældrenes forventninger og uddannelse.

Egne- og forældrenes forventninger

Ifølge en stor andel af mine informanternes besvarelser spiller deres forældre en vigtig rolle i deres liv og er derfor meget vigtige for dem. Forældrene har en stor betydning, hvorfor barnets valg omkring fremtid er en refleksion af netop dette. Den indvirkning som forældrene har bevirker således de unge kvinders valg omkring uddannelse eller fremtidige partner og familieliv.

Pres fra forældrene

Det fremgår af forskellige studier, at forældre med etnisk minoritetsbaggrund har langt højere forventninger til deres børns uddannelsesniveau samt status i samfundet end de majoritetsdanske forældre. (Liversage og Christensen, 2017)

Adspurgte hvad mine informanter oplever, presser dem i deres liv, og om der er særlige forventninger fra deres forældrenes side svarer alle mine 7 informanter, at de er blevet stillet nogle ganske særlige krav og forventninger fra deres familie i forhold til for eksempel at skulle tage en høj uddannelse og vælge en bestemt vej i livet. Uddannelse har dog en høj prioritet, men som tidligere nævnt, har det for nogle betydet, at forældrenes ambition om en højere uddannelse er blevet mindre på grund af opnåelsen af permanent opholdstilladelse.

Nasima svarer således på spørgsmålet hvordan hun oplever et pres fra sine forældre:

”Alle forældre har forventninger til deres børn. Så ja, mine forældre har nogle forventninger til mig. Uddannelse er deres første prioritet. Begge mine forældre har selv en uddannelsesbaggrund som læger i Afghanistan. Det betyder meget for dem, at deres døtre og sønner får sig uddannelse i et andet land, som vi nu kan kalde vores eget land.” (Nasima)

Nasima udtrykker i ovenstående citat, hvordan hendes forældre med akademiskbaggrund har forventning om at hun skal vælge en høj uddannelse. Uddannelse er en prioritet forældrene har. Ifølge studier i familier, hvor forældrene er af højere akademiskbaggrund, er chancerne for, at deres børn også tager længerevarende uddannelse klart højere. (minoritetsunge i Danmark). For denne målgruppe er uddannelse også forbundet med sikkerhed og at vise en form for taknemmelighed. Statistisk set, så forventer 44% af etniske minoritets forældre, at deres børn afslutter en videregående uddannelse, derimod er det kun 28% for majoritetsforældre. (Liversage og Christensen, 2017, s. 15)

Min informant Hiba, som har tanker om at starte på medicinstudiet, svarer således på spørgsmålet vedrørende forældrenes forventninger:

”Både min og far har forventninger til mig og mine søskende. Jeg synes, at deres forventninger kan være med til at stresse. Især ift. vores uddannelsesvalg. Min storebror ville egentlig læse til maler, men det at være en maler bliver ikke set som en rigtig uddannelse. Man skal jo have en høj uddannelse før man kan sige, at man har en uddannelse. Selvom det også er mit ønske, at have en god uddannelse, så tror jeg, at det er også på grund af mine forældre, at jeg har tænkt mig, at vælge de uddannelser jeg nu vælger at søge ind på” (Hiba)

Vi kan se, at Hiba også kommer ind på hendes forældrenes forventninger i forhold til valg af uddannelse, hvor prioritering er dem der er af højere akademiske niveau. Det store fokus på universitetsuddannelser såsom medicin, ingeniør, jura og videnskabelige uddannelser stammer fra høje status universitetsuddannelser generelt har globalt. Derudover er denne ideologi også præget af at en universitetsuddannelse vil give både status og en god indtægt, og med et mere begrænset kendskab til de mange andre uddannelsesmæssige muligheder, som findes i Danmark. (Liversage og Christensen, 2017, s. 16)

Adskillige undersøgelser påpeger, at det er især prestigeuddannelser som medicin, ingeniørvidenskab og datalogi, der tiltrækker flygtningeunge. (Mandag morgen, 2008, s. 23)

Forældrenes indflydelse er ofte betydeligt større for denne målgruppe, end det er tilfældet blandt etniske danske unge. De unge vælger også bevidst en uddannelse, der giver status i oprindelseslandet, og som har et klart jobsigte. (Jakobsen og Liversage, 2010, 16-17)

Selvom ikke alle forældre gør det, så forventer en betydelig del af dem, at deres børn vælger en høj uddannelse. Dette giver dem anerkendelse både i deres hjemland og i deres nye land. Men jeg vil nu skifte fokus til et andet pres, som denne gruppe oplever fra deres forældre, nemlig i forhold til ægteskab, hvilket mine informanter har berørt.

Ægteskab i rette tid

Under mine første overvejelser om projektet havde jeg fokus på præstationssamfundet. Gennem litteratursøgning om danske undersøgelser kom jeg frem til, at unge i Danmark føler et pres for at

gøre tingene hurtigt og i rette tid. I forlængelse af dette opdagede jeg, at for denne målgruppe spiller deres forældres forventninger til deres familieliv også en rolle, herunder forventningen om at blive gift i rette tid.

Kamilla og Nouhal kommer blandt andet ind på hvordan de oplever et pres fra deres forældre:

”I starten talte min forældre meget om ægteskab og det var nok på grund af vores kultur og at jeg skulle blive gift. Jeg blev også forlovet, men efter et stykke tid gik jeg fra ham på grund af uenigheder.” (Kamilla)

Kamilla beskriver, hvordan hendes forældre altid har været meget fokuserede på ægteskab, hvilket skyldes familiens kulturelle baggrund, hvor det forventes, at piger bliver gift på det rette tidspunkt. Hun nævner også, at hun faktisk blev forlovet på et tidspunkt, men at forholdet endte på grund af uenigheder. I øjeblikket oplever Kamilla, at hendes forældre har taget en pause fra at presse hende til ægteskab, på grund af hendes igangværende uddannelse:

”De har sagt, at vi presser dig ikke lige nu, fordi du har det hårdt med skolen, og du har eksaminer, men når du bliver færdig med din uddannelse, skal du finde dig en god man dog gifte dig. Hvis jeg ikke havde uddannelse, så havde de nok presset mig” (Kamilla)

”Derudover er jeg i en giftealder ifølge min kulturelle baggrund. Jeg tænker også, at uddannelse er ligeledes med til at man ikke bliver presset i at blive gift” (Nouhal)

Kamilla beskriver, at hendes forældre ikke presser hende med hensyn til uddannelse, da de ser uddannelse som noget legitimt, hvor det er acceptabelt at tage en pause eller vente med at blive gift. På grund af denne holdning kan Kamilla vente med at gifte sig. Dog har forældrene en forventning om, at efter uddannelsen skal Kamilla finde sig en god mand og gifte sig.

”Ja, der er pres fra min mor og far. Både i forhold til uddannelse og det at blive gift i en god alder. Og en god alder for dem er inden jeg bliver over 27 år. Det er en del af den kultur jeg kommer fra.” (Hiba)

”Tit når min mors veninder kommer på besøg, så spørger de om jeg er blevet forlovet eller har fundet mig en, men heldigvis har jeg en forklaring eller undskyldning for at jeg ikke er det. Det er faktisk prestige at gå på medicinstudiet. Jeg tror, at jeg i dette punkt havde følt mig mere presset, hvis jeg for eksempel var i gang med SSO eller endda en professionsbachelor”. (Nouhal)

Ud fra ovenstående citater kan vi se, at de også på nogle andre punkter er presset i forhold til at nå det til tiden.

Nouhal, der studerer medicin kommer ind på hvordan hendes uddannelse på en måde er med til at give hende en fred, da uddannelse for piger med flygtningebaggrund virker som en garanti for, at de ikke bliver giftet væk i en tidlig alder. Derfor udgør for flere uddannelsen samtidig den eneste mulighed for at have et almindeligt ungdomsliv. I familiens øjne er det legitimt at bruge tid på sine studier, mens det ikke er velanset blot at hænge ud med vennerne, så det ene pres fremfor det andet pres. Når mine informanter vælger uddannelse på trods af paradigmeskiftet, så er det også en måde at navigere i deres kultur.

Anerkendelse og bekræftelse

Egne forventninger

Målgruppens egne forventninger kommer også til udtryk på den måde, at de har et ønske om at gribe de muligheder, der er i Danmark, da de ikke havde samme muligheder i deres hjemland. Her oplever de en form for frihed og føler sig forpligtet til at udnytte denne frihed og de muligheder, der følger med. Man kan sige, at præstationspresset, som vi kender det fra danske undersøgelser, også påvirker dem. Dette pres opstår i et kapitalistisk samfund, hvor der er konkurrence, og hvor vi alle skal være hurtigere og dygtigere. For denne gruppe indebærer dette pres også tanken om: "Nu har jeg mulighederne i forhold til dem, jeg flygtede fra, så bør jeg leve op til alt det" - hvilket kan skabe urimelige forventninger.

I nuværende præstationssamfund er anerkendelse noget unge må kæmpe for at gøre sig fortjent til. Det at blive et anerkendelsesværdigt individ, er et projekt for det enkelte individ, og kræver at en anden person bekræfter og anerkender individet. Anerkendelse er en betingelse for det gode liv. (Juul, 2016)

Anerkendelse forstås som et eksistentielt menneskeligt behov og som en grundbetingelse for, at et menneske kan realisere sig selv. Kærlighed, retslige anerkendelse og social værdsættelse, alle må tilfredsstilles, hvis et menneske skal kunne udvikle et positivt selvforhold og realisere sig selv (Honneth, 2003).

Søren Juul skriver i sin bog afvigelse og socialpolitik:

”væksten i diagnoser hænger sammen med en samfundsudvikling der gør det svært for mange mennesker at føle sig anerkendte og af betydning for andre. Det krydspres’ individerne i dag er underlagt er et krav om at opnå anerkendelse for deres individuelt valgte livsveje samtidig med at de i reelle muligheder for anerkendelse er blokerede for store grupper af individer.

Vi lever i dag i et samfund, som både giver os muligheder og stiller krav, der undertiden kan slå over i individuelle belastninger”. (Juul, 2016, s. 611)

Her kan det pointeres, at de unge mennesker på den ene side har frihed til at konstruere egne mål og retning, men på den anden side skal de være i stand til at tage rigtige beslutninger der ses nyttigt i præstationssamfundet, og videre kunne disciplinere sig selv og tage ansvar over egen tilværelse.

I interviewene kan der genkendes denne blanding af frihed og krav. Med muligheder følger der krav. Hiba og Shabnam kommer begge to ind på hvordan de har følt et indre pres, ud fra egne forventninger om at skulle læse en akademisk uddannelse. Dette beskriver de i nedenstående udtalelser:

”JA, det har jeg. Jeg tænker, at jeg skal kunne præstere 100 % godt, da jeg bor jo i Danmark. Jeg oplever jo ikke længere de samme ting som piger oplever i Afghanistan. Så burde jeg kunne klare det. Men lige de her tanker presser ærligt talt meget. Der er mange ting. Jeg er i gang med ingeniøruddannelse. Jeg synes, at det er ret svært. Jeg har virkelig presset mig selv til at komme ind på uddannelsen. Men på den anden side kan man sige, at jeg skal jo også vælge den rigtige uddannelse, da jeg har muligheden og friheden til at vælge”. (Shabnam)

”Jeg går på 3.g og gerne vil læse til enten medicin eller farmaceut. Heldigvis kan man søge flere steder end bare et sted. Så har man muligheder for at komme ind på den uddannelse man gerne vil. Altså jeg vil allermest medicin og det er min første prioritet. Jeg søger den i Københavns universitet, Århus, Aalborg og Odense. Jeg kigger hele tiden på adgangskravene og hvor der er mindst gennemsnitskrav. Men så har jeg brugt de 4 første prioriteringer, så har jeg de sidste 4 prioriteringer tilbage, da man kun kan søge 8 steder. Det er lidt træls at søge den samme uddannelse 4 forskellige steder, da gennemsnittene er forskellige fra universitet til universitet.”
(Hiba)

Ovenstående citater belyser, at disse to unge kvinder er bevidst om deres frihed til at vælge. Derimod må man sige, at de er begrænset til at vælge, da deres valg af uddannelse er præget af hvad andre måske ser som en god uddannelse, herunder deres forældre. Shabnam forbinder Danmark med frihed og mulighed, da hun fremhæver, at hun ikke har haft samme mulighed hvis hun befandt sig i Afghanistan. Hun vil af denne grund gøre en ekstra indsats da hun føler pligt til at udnytte de muligheder, det danske uddannelsessystem giver.

Længsel efter at blive SET som almindelige

Anders Petersen taler om at vi i nutidens præstationssamfund og kultur er vidner til en bevægelse hvor det ”normale” gennemsnitlige og ”almindelige” erstattes af det ”Perfekte” Det almindelige opleves ikke som tilstrækkeligt (Görlich, Pless, Katznelson og Graversen, 2019).

En interessant point, som jeg gerne vil fremhæve, som jeg gennem min empiriske viden kom frem til er, at denne målgruppe præsterer for at blive set ”normal”. De præsterer for at blive set som andre gør. De præsterer for at blive set som normal.

Et bemærkelsespunkt er, at andre unge i præstationssamfundet præsterer for at være anderledes, da det at være almindelig opleves ikke længere som værende tilstrækkeligt, og der kræves nu at være unikke, ekstraordinære, synlig, skille sig ud og præstere det ypperste for overlevelse. Men denne gruppe præsterer for at blive set som normal.

”Det gør jeg. Jeg prøver at gøre så perfekt som jeg kan, perfekt i den forstand, at jeg prøver jo bare være ligesom de andre det vil sige ”almindelige”. Almindelige er jo perfekt for mig. Også fordi jeg hele tiden bliver målt fra alle sider. Min baggrund gør automatisk, at jeg er nødt til at præstere ekstra.” (Nasima)

”Jeg vil bare være ligesom de andre. Altså bare blive set som en almindelig pige i stedet for at der tillægges en så stor fokus på min baggrund og hudfarve” (Shabnam)

”Jeg oplever, at jeg skal gøre alt ekstra godt og perfekt, men jeg løber ikke efter perfektion. Jeg vil sige, at jeg er i den position, hvor jeg bare gerne vil blive accepteret for den jeg er. Jeg præsterer jo endelig for at bare blive set som en normal pige uafhængig af min baggrund.” (Mina)

”Da jeg er under uddannelse, føler jeg allerede nu, at jeg oplever unødvendig stress på grund af man skal yde ”ekstra” arbejde for at vise nogen underviser, at man kan præstere på niveau med mine danske medstuderende. Jeg føler, at der er en konstant sammenligning med andre. Jeg skal hele tiden gøre ekstra for at vise at jeg er lige så gode som mine danske kammerater. Selvom jeg forsøger at vise, hvor meget jeg stræber efter at gøre det godt, føler jeg, at det ikke altid er nok. Jeg oplever en mangel på forståelse for de udfordringer, jeg har, især med sproget. Der bliver sjældent anerkendt, hvor meget man prøver, og i stedet føler jeg, at man konstant bliver målt og vejret mod de andre medstuderende. Ud over selve uddannelse føler jeg, at disse forhold skaber ekstra stress. Forholdene gør det nogle gange svært at følge med i uddannelse.” (Shabnam)

Ovenstående er besvarelser fra mine informanter på forskellige spørgsmål, dog har alle besvarelser lighed i det, at de i princippet ikke søger efter unikhed. Eller som Petersen kommer ind på, at man i præstationssamfundet skal være synlig og skille sig ud for at opleve, at man er som de andre. Denne målgruppe vil blive set som almindelige, da for denne gruppe er at det være ”almindelig” en oplevelse af at være ligesom de andre. Det at være ligesom de andre er i andre ord perfektion for denne gruppe. Andre præsterer for at være anderledes, denne gruppe præsterer for at være almindelige.

Det gode liv

Et af mine spørgsmål til informanterne var, hvad et gode liv er ifølge dem.

”Når jeg for eksempel får tryghed i Danmark for eksempel når jeg får permanent opholdstilladelse.” (Kamilla)

”Når man er i sikkerhed. Når man ved, at man kan få lov til at blive her i Danmark uden at bekymrer sig, at vende tilbage til krig. Godt liv kan være mange ting. For mig som flygtning, betyder det, at være i sikkerhed. Jeg har mistet min onkel i krig og det er ikke så sjovt.” (Hiba)

”At komme ud af usikkerhed til sikkerhedsposition. For mig personligt betyder et liv nok – at have permanent og derefter danskstatsborgerskab. For så har jeg opnået og har vist at jeg er od nok og kommer ud af usikkerhedsposition. Et godt liv er, at være tilfreds med det man har, med det man og med det man opnår. Men jeg tænker vi gøre altid ekstra for at vise til andre og ikke kun at gøre os selv tilfredse.” (Nouhal)

”Et godt liv er, når man er tilfreds med det man har. Et godt liv for mig ville være, at være sikker på, at jeg har en fremtid her i Danmark. At jeg bor i Danmark, har et arbejde og have et permanent liv i Danmark. Der udover et godt liv vil også være, når folk forventer mindre. ” (Nora)

”Når jeg bliver færdig med min skole, når jeg får permanent opholdstilladelse og kan så søge danskstatsborgerskab. Så har jeg et mere sikkert liv.” (Shabnam)

”Når der ikke bliver stillet så mange krav til mig. Når folk bare kan acceptere mig for den jeg er, så synes jeg, at man har et godt liv. Måske har man et godt liv, når har bevist, at man er god nok til at være i Danmark, når man økonomisk kan klare sig godt. Et godt liv for mig er forbundet med min fremtidige sikkerhed i Danmark.” (Mina)

”Jeg vil sige, at det er når man bliver accepteret for den man er uden at skulle arbejde hårdt og bevise at man er god nok til at blive accepteret som et menneske i et andet land. Men på den anden side, så har man et godt liv, når man stopper med at tilfredsstille folk, der ikke har en betydning for en. At man føler sig tilpas og lykkelig. Hvis jeg havde alt det jeg ikke har på nuværende tidspunkt, så havde jeg svaret på dit spørgsmål anderledes” (Nasima)

Af ovenstående besvarelser kan det konkluderes, at det gode liv for alle mine informanter er forbundet med deres sikkerhed i Danmark. Det kan måske undre, at der er så mange af dem der vælger uddannelse frem for den hurtigste vej til permanent opholdstilladelse, men hænger sammen med de forskellige forventninger de navigere i: at opnå status, forældrenes forventninger og egne krav. Deres svare og definition på det gode liv havde nok været anderledes, hvis de havde alt det deres jævnaldrende har, her tænkes på retslige rettigheder. Men nu er det gode liv for dem, det de ikke har på nuværende tidspunkt nemlig *permanent sikkerhed*.

Konklusion

Formålet med dette speciale har været at opnå viden, der kunne gøre mig i stand til at besvare følgende spørgsmål:

”Hvordan oplever unge kvinder med flygtningebaggrund at leve med midlertidig opholdstilladelse og hvordan navigerer de i omgivelsernes krav og forventninger?”

På tværs af analysedelene er det blevet tydeligt, at målgruppen oplever en betydelig usikkerhed og uvished om deres fremtid på grund af deres midlertidige opholdstilladelse. Dette lægger et stort pres på dem. En central del af deres måde at håndtere denne midlertidighed og den medfølgende usikkerhed er at stræbe efter en permanent opholdstilladelse. Desuden føler de sig kategoriserede og stigmatiserede, hvilket ekskluderer dem fra adskillige muligheder og den almindelige respekt, som tilkommer normale mennesker i samfundet.

På tværs af de to analysedele oplever informanterne på den ene side et pres for at arbejde, men på den anden side med at de skal navigere mellem forskellige forventninger. Det paradigmeskift, der lægges op til, indebærer egentlig, at de bør søge arbejde, men det viser sig, at mange af informanterne satser på uddannelse. Dette kan skyldes ønsket om at opnå status, leve op til forældrenes forventninger, undgå at blive gift for tidligt og udnytte de muligheder, der er i Danmark. Der er således mange faktorer, der gør det mindre oplagt for dem blot at tage et arbejde for at sikre en opholdstilladelse, som de ellers drømmer om. De skal navigere i modsatte retninger.

I de seneste år er der sket en stramning af udlændingeloven. Denne ændrede lovgivning har bidraget til et mere negativt billede af flygtninge. Ændringerne skyldes en negativ værdi fra visse politiske partier og befolkningsgrupper.

Med den nye lovgivning og opstramning i forhold opholdstilladelser lever disse unge med flygtningebaggrund i en usikker situation, da de i perioden med midlertidig opholdstilladelse, risikerer at blive sendt tilbage til hjemlandet, hvis der pludselig skulle opstå fred eller demokrati. Man kan også sige, at når flygtninge kun har midlertidig opholdstilladelse føler de sig ikke som en del af samfundet på lige fod med andre.

Med tidsbegrænset ophold i Danmark og den øgede opmærksomhed på midlertidighed resulterer i en tilstand af pres, stress, frygt og usikkerhed som unge flygtninge oplever, da deres fremtid synes usikker på grund af muligheden for hjemsendelse. Det kan have indflydelse på målgruppens optagethed og sociale navigation i samfundet. På baggrund af analysen kan det udledes, at denne gruppe af unge kvinder søger at sikre deres egen eksistensberettigelse ved at leve op til samfundets forventninger og krav. I den forbindelse, bliver det tydeligt, at længsel efter anerkendelse, får stor betydning for hvordan målgruppen adfældsregulerer dem selv for at passe ind.

Målgruppen befinder sig i en usikker position i samfundet, som medvirker til, at de arbejder hårdt for at få anerkendelse, samt for ikke at være anderledes i et samfund hvor de er stigmatiserede. Uddannelsesvalget og de unges fremtid er forbundet med forventninger fra samfundet og forældrene. De oplever dette vigtigt og betydningsfuldt for at få et godt liv.

Under uddannelsesvalgsprocessen er der en del krav til de unge, og samtidig er denne proces præget af forældrenes forventninger til de unge. De unge oplever at det er væsentligt at være målrettet i uddannelsesprocessen, og forældrene er rollemodeller, som de unge søger spejling i. Anerkendelse fra de unges forældre har en afgørende betydning for de unge. Det kan udledes, at anerkendelse indenfor den retslige- og solidariske sfære spiller en afgørende rolle for disse unge. De unge oplever en kamp for anerkendelse, og de unge bruger energi på at opnå denne

anerkendelse. Det kan dermed konkluderes, at denne anerkendelseskamp finder sted, og at de unge er bevidste om det, på grund af deres opholdsgrundlag.

Litteraturliste

Amnesty International (u.å.a). *Fakta om mennesker på flugt*. Amnesty.

<https://amnesty.dk/emner/mennesker-paa-flugt/flygtninge-i-danmark>

Amnesty International (u.å.b). *FN's verdenserklæring om menneskerettighederne (1948)*. Amnesty.

<https://amnesty.dk/om-amnesty/fns-verdenserklaering-om-menneskerettigheder>

Bjorkenstam, E., Helgesson, M., Norredam, M., Sijbrandij, M., de Montgomery, C. J., & Mittendorfer-Rutz, E. (2020). Common mental disorders among young refugees in Sweden: The role of education and duration of residency. *Journal of Affective Disorders*, 266, 563-571.

Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2015). *Kvalitative metoder* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.

Bundesen, P. (2011). *Sociale problemer og social politik*. Syddansk Universitetsforlag. (4. Udgave).

Bundesen, P., Christensen, A., & Rasmussen, T. (2015). *Sociale problemer*. Hans Reitzels Forlag.

Dansk Socialrådgiverforening. (2022). *Uden for Nummer 44*. Hentet fra

<https://socialraadgiverne.dk/wp-content/uploads/2022/06/44-UdenForNummer-1.pdf>

Dånge, L. (2022). *Ph.d.-afhandling*. Hentet fra

https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/549453523/phd_LD_e_pdf.pdf

Dånge, L. (2022). *Taking control and reorienting future aspirations: How young refugees in Denmark navigate life between integration and repatriation*. Hentet fra

https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1369183X.2022.2077182?casa_token=2o1aNBU5Qz4AAAAA:Z5exjoRAmeSslpbpMkgFwnCbf-cBMmx30U_spPrFoXKqnhx6YoiixdhZb_lyDWO3nBfxIz8w32KoLm0

Fog, J. (2004). *Med samtalen som udgangspunkt - det kvalitative forskningsinterview* (2. udg.). Akademisk Forlag.

Folketinget. (u.å.). *Lov om ændring af udlændingeloven, integrationsloven, repatrieringsloven og forskellige andre love.*

Folketingets EU-Oplysning. (2015). *Flygtningekrisen i 2015*. Hentet fra <https://www.eu.dk/da/temaer/asyl-og-migration/asyl-og-flygtninge-i-eu/flygtningekrisen-2015>

Globalis. *Lykkeindeks*. Hentet fra <https://www.globalis.dk/Statistik/lykkeindeks>

Görlich, A., Pless, M., Katznelson, N., & Graversen, L. (2019). *11 bud på ny udsathed blandt unge. 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge*. Hans Reitzels Forlag.

Helliwell, F. J., Huang, H., Wang, S. & Norton, M. (2022) Happiness, Benevolence, and Trust During COVID-19 and Beyond. Hentet fra: https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2022/WHR+22_Ch2.pdf

Helweg-Larsen, K., Flachs, E. M., & Kastrup, M. (u.å.). *Psykisk trivsel, psykisk sygdom: Etniske forskelle blandt unge i Danmark*. Hentet fra <https://findresearcher.sdu.dk/ws/portalfiles/portal/5010/trivsel.pdf>

Honneth, A. (2003). Den individuelle friheds patologier. I R. Willig (Red.), *Behovet for anerkendelse - en tekstsamling* (s. 12-20). Hans Reitzels Forlag. <https://legacy.mm.dk/pdf/files/2d6d3-24200802.pdf>

Hutchinson, G. S., & Olteal, S. (2006). *Modeller i socialt arbejde* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag. Institut for Menneskerettigheder. (2022).

Man kan aldrig føle sig sikker - En analyse af de retssikkerhedsmæssige udfordringer, når flygtninge mister deres opholdstilladelse. Hentet fra <https://menneskeret.dk/files/media/document/Man%20kan%20aldrig%20f%C3%B8le%20sig%20sikker%20C%20analyse%20af%20syriske%20flygtninges%20retssikkerhed%20C%20juni%202022.pdf>

Jeppesen, P., Obel, C., Lund, L., Madsen, B. K., Nielsen, L., & Nordtoft, M. (2020). *Vidensråd for Forebyggelse. Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24 år – forekomst, fordeling og forebyggelsesmuligheder.* Hentet fra: https://vidensraad.dk/sites/default/files/node/field_downloads/boern_unge_mentale_digi_01.pdf

Juul, S. (2017). *Selvets Kultur.* Hans Reitzels Forlag.

Juul, S. S. (2016). *Afvigelse og socialpolitik i diagnosesamfundet.* Socialpolitik, 605-625.

Khawaja, I. (2023). Minoritetsstress: Begrebet, dets anvendelighed og potentiale. *Kvinder, Køn & Forskning*, 34(2), 91–107. <https://doi.org/10.7146/kkf.v34i1.130488>

Korsgaard, Ove. (2008). Kapitel 2: Medborgerskab – hvad er nu det? I: Korsgaard, O.; Sigrudsson, L.; Skovmand, K. (red): *Medborgerskab – et nyt dannelsesideal?* Frederiksberg: RPF – Religionspædagogisk Forlag.

Kusk, M. L. (2022). *I can't create a future with a temporary permit: Refugees and long-term temporary protection in Denmark.* Hentet fra https://www.jstor.org/stable/48758116?seq=1&fbclid=IwAR3-SCmkuz2wnjGVT8bzEipH1yEf-Fz1Twhm6o_e9fvqNYmm2m-kGbOaE8A_aem_ASJ5IK-ab2BOe12u0_0bSdt2n1JzTflfyxEDG-JRSB04z2VZdsSi4SA8kMcoM-u95nREhG9gQtwXt1PyNN6sBx4I

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Interview. Introduktion til et håndværk. København: Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview – Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udg.). Hans Reitzels Forlag.

Launsø, L., Olsen, H., & Rieper, O. (2011). *Forskning om og med mennesker. Forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning*.

Liversage, A., & Christensen, C. P. (2017). *SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Etniske minoritetsunge i Danmark - En undersøgelse af årgang 1995*. Hentet fra <https://www.vive.dk/media/pure/ozo62nzn/748158>

Mandag Morgen. (2008). Danmarks nye indvandrerelite. Hentet fra: <https://legacy.mm.dk/pdf/files/2d6d3-24200802.pdf>

Nielsen, A., & Sørensen, B. (2011). *Når det er svært at være ung i DK - viden og råd om unges trivsel og mistrivsel*. Center for Ungdomsforskning.

Petersen, A. (2016). *Præstationssamfundet*. Hans Reitzels Forlag.

Pless, M., Juul, T. M., & Katznelson, N. (2016). *Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv* (Open Access udg.). Aalborg Universitetsforlag. Hentet fra [https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/236824458/Uddannelsesvalg vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv OA.pdf](https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/236824458/Uddannelsesvalg_vejledning_og_karrierel%C3%A6ring_i_et_ungeperspektiv_OA.pdf)

Psykiastrifonden. (2023). *Tal og fakta om psykisk sygdom i Danmark*. Hentet fra [https://psykiatrifonden.dk/files/media/document/Tal og fakta om psykisk sygdom i Danmark 2023.pdf](https://psykiatrifonden.dk/files/media/document/Tal_og_fakta_om_psykisk_sygdom_i_Danmark_2023.pdf)

Regeringen. (2024). *Bred politisk aftale om udenlandsk arbejdskraft i sundhedsvæsenet og ældreplejen*. Hentet fra <https://www.regeringen.dk/nyheder/2023/bred-politisk-aftale-om-udenlandsk-arbejdskraft-i-sundhedsvaesenet-og-aeldreplejen>

Retsinformation.dk. (2017). Hentet fra <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1127>

Retsinformation.dk. (2019). Hentet fra <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/174>

Rokkjær, A., & Højberg, K. (2009). *Casestudier i profession og uddannelse*. VIA Forlag.

Rytter, M., Mortensen, S. J., Bregnbæk, S., & Whyte, Z. (Red.). (2023). *Paradigmeskiftets konsekvenser - Flygtninge, stat og civilsamfund*. Aarhus Universitetsforlag. Hentet fra <https://www.vive.dk/media/pure/yxdr1mkz/23903243>

Sandberg, S., Shapiro, D., Jørgensen, T., Bækgaard, L., & Folke, J. (2020). Hentet fra [https://amis.ku.dk/research/boundary-work/Projektbeskrivelse Boundary work .pdf](https://amis.ku.dk/research/boundary-work/Projektbeskrivelse_Boundary_work_.pdf)

Thomsen, J., Bom, L. H., Poulsen, J. B., & Middelboe, C. (2020). *VIVE. Danske forældres uddannelsesforventninger*. Hentet fra <https://www.vive.dk/media/pure/15193/5797493>

Yuval-Davis, N. (2006). Belonging and the politics of belonging. *Pattern of Prejudice*, 40(3). <https://doi.org/10.1080/00313220600769331>